

اشکال دیگر که هست عرض کنم مخصوصاً یکی از مدعیین علم حقوق که مقام معروف بزرگی چند ماده نوشته است اگر ملاحظه فرمائید بطور است اختصار عرض میکنم که بداند در انتخاب جنعی حقوق ملت بیشتر محفوظ است اول حقوق ملی در انتخابات جمعی بقدری توسعه دارد که يك موکل موفق تمام مقاصد خود ذرا دای و طیفه انتخاب میشود زیرا که يك منتخب میتواند چند نفر را انتخاب نماید دویم انتخابات جمعی يك قدر و يك اهمیت پلتيكي فوق العاده با انتخابات میدهد که منتخبین از نقطه نظر منافع خصوصی انتخاب نشده و از روی صلاحیت مملکتی و نوعی انتخاب میشوند مسئله سیم اگر بتناسب مستقیمی فرض کنیم برای انتخاب هر صد هزار مثلا ده هزار نفر رأی بدهند از انتخاب جمعی چهار صد هزار نفر رأی بدهند برای یک نفر نماینده و منتخب چندین برابر مثلا ۴۰۰۰۰ نفر میشود البته این نماینده آن وقت نماینده ۴۰۰۰۰ یا ۵۰۰۰۰ نفر است و متمم این عدد کثیر است و امامدرا انتخاب فردی هیچ ممکن نیست زیرا حقش همین است که ۱۰۰۰۰ نفر از ۱۰۰۰۰۰ نفر رأی بدهند پس معنی حکومت ملی مخصوصاً در این ماده است دیگر آن که تقلبات در انتخاب مجلس خبی کمتر از انتخاب فردی میشود زیرا وقتی ۵۰۰ هزار نفر شد ممکن نیست تقابلی شود تا در يك عده مختصری بنجم اینک انتخابات فردی در انتخاب ممتنعی است و این تباین دارد با حکومت ملی برای اینکه مخصوص تجربه پمانشان داد در دوره گذشته در انتخاب نماینده حضرت عبدالعظیم چه اشکالاتی روی داد بجهت اینکه یک نفر متصدی میتواند در انتخاب کم خیلی دسیسه و خدعه کند ولی در انتخاب جمعی ممکن نیست و از نقطه نظر اصلاح امروز خبی مضر است انتخاب فردی حالا در پایان عرض خود میگوم که در همین سالهای اخیر ۱۸۹۹ مسیعی در باب انتخاب جمعی ۴۲ روز مذاکره شد در پارلمان بلجیک و آخر انتخابات جمعی شد و ملزم شدند در فرانسه هم همیشه این مسئله متنازل بود پنج شش سال انتخاب جمعی بود بازم فردی شد ولی امروز باز انتخاب جمعی معمول شده است پس میبینیم که اغلب ممالک متدنه حقوق ملت را بیشتر محفوظ در انتخاب جمعی میدانند و چون مجلس رأی داده است لازم دانستم محض نزاکت مجلس عرض کنم و باز تکرار میکنم که در انتخاب جمعی حقوق ملت بیشتر محفوظ است و بویج وجه من الوجهه رأی غلطی نبوده است

نایب رئیس - گویا مذاکرات کافی است (بعضی گفتند کافی است و بعضی گفتند کافی نیست)

نایب رئیس - رأی میگیریم آقایانیکه مذاکرات را کافی میدانند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد که مذاکرات کافی است .

مخبر - بنده چند نفر اصلاح عبارتی است که **نایب رئیس** - پیشنهاد و تقدیم میکنم .

نایب رئیس - پیشنهادی از طرف آقای

ادبالتجار بعنوان ماده العاقبه شده است قرائت می شود :

(پیشنهاد مزبور بعبارت ذیل قرائت شد) :
بنده پیشنهاد میکنم ماده ذیل بعنوان ماده العاقبه به نظامنامه انتخابات ضمیمه شود .

ماده - هر نماینده از تاریخ انتخاب شدن خودش تا ه ماه بدون ضرر موجه در طهران حاضر نشد از نمایندگی خود مستعفی است (اظهار شد که این پیشنهاد رد شده است)

ادبالتجار - اینکه آقایان می فرمایند رده شش ماهه چهار ماهه رده شد ه ماه رده شد و اما بنظر بنده بر این است که این ماده العاقبه را پیشنهاد کردم بواسطه این تجربه است که در این دو ساله کردیم و آقایان ملاحظه کردند اگر آقایان باین قانع شدند که هر کس نماینده شد حدود تکالیف خودش را میداند ولی میبینم که نمایاننده بعضیها زمام امور يك مملکتی را ملتم میدهد دست یکنفر و کبیل که پاشور در مجلس حقوق مرا حفظ کن می بینید این شخص چهار ماه پنج ماه دوماه سماحه میکنند و عقب کار شخصی خود میروند ملاحظه میفرمائید هستند که با اجازه يك ماهه رفته اند حالا شاید عذر شخصی داشته اند ولی در مقابل کار نومی و مملکتی اینها نمیتوانند عذر شود آنچه باحال حالیه مملکت و گمان میکنم که وجدان آقایان قبول نکنند که یکنفری که متصدی امور مملکت است و از جانب سی کرور ملت و کبیل است نباید مشغول وظایف خود بشود بنده تا چند سال میدانم که يك همچو چیزی نگذاردند برای اینکه آقایان نمایندگان زودتر حاضر شوند چنانچه که هنوز یکمده از نمایندگان باقی است .

نایب رئیس - کمیسیون در این پیشنهاد چه میگوید ؟

ذکاء الملک - کمیسیون این را لازم ندانسته است پیشنهاد هم که شد در کمیسیون رأی گرفته رده شد .

نایب رئیس - رأی میگیریم در این پیشنهاد ادبالتجار آقایانی که قابل توجه میدانند قیام نمایند (کسی قیام نکرد)

نایب رئیس - قابل توجه نشد .

نایب رئیس - اصلاحات آقای ذکاء الملک در مواد :

(اصلاح در ایلات بعبارت ذیل قرائت شد) در نماینده ایلات در مورد نماینده شاهسون نوشته شود شاهسون آذربایجان .

(اصلاح در ماده ۴۳ بعبارت ذیل قرائت شد) مادام که منتخبین اعتبار نامه نمایندگی نگرفته اند هر گاه یکی از ایشان فوت شود یا قبول نمایندگی ننماید از بقیه منتخبین کسیکه نسبتاً حائز اکثریت است بنمایندگی معین میشود ولی آخر ماده .

ذکاء الملک - اینکه نوشته بود در ماده بعد از او هر کس حائز اکثریت باشد او را حذف کردم حالا این را نوشتم که از بقیه منتخبین هر کس حائز اکثریت است .

(مجدداً اصلاح مزبور قرائت شد)

ذکاء الملک - در این ماده رأی گرفته

شده پیمان طرفی که بنده نوشته بودم آن وقت بنده نوشته بودم که بعد از او هر کس حائز اکثریت است حالا نوشته ام فرقیه منتخبین هر کس حائز اکثریت است گفته ضمیمه است)

(اصلاح در ماده ۱۸ بعبارت ذیل قرائت شد) در يك حوزه انتخابیه چندین نقطه آن در انتخابات شرکت دارند هر گاه بعضی از آن نقاط در مدتی که انجمن مرکزی در حدود همین قانون معین میکند انتخابات خود را بعمل نیاورند حق انتخابات آنان ساقط میشود و انتخابات سایر نقاط آن حوزه معتبر است .

ذکاء الملک - این اصلاح نیست و تقیر می دهد داده نشده است فطری و پیش شده است در کلیات و اگر آقایان بفرمانده اولی را بخوانند تا معلوم شود که تقیر و کم زیادی نشده است .

دکتر رضا خان - این راجع بآن مدنی است که معلوم بشود برای دادن آئی که یکنروز تعطیل باشد که اگر پنج روز هم هست در وسطش يك روز تعطیلی باشد .

ذکاء الملک - این اصلاح عبارتی نیست پیشنهاد شده بود و به کمیسیون هم رسیده بود کمیسیون صلاح ندیده .

(اصلاح در ماده ۸ بعبارت ذیل قرائت شد) : مرکز حوزه انتخابیه مطابق صورتیکه در جدول منضم باین قانون معین شده حکومت محل انجمنی با نام انجمن نظارت انتخابات مؤتمناً تشکیل میدهد که متصدی و مشول صحت انتخابات باشد و اگر تمام اهالی يك حوزه انتخابیه نتوانند در مرکز حوزه حاضر شده انتخابات را بعمل آورند انجمن نظارت مرکزی با تصویب حکومت در نقاط لازمه انجمن های نظارت جزء تشکیل خواهد داد که متصدی انتخابات شوند .

ذکاء الملک - این مطلب هم عیناً همان مطلب است و مسئله است که حاج دکتر رضا خان مذاکره کردند و عرض کردم که در قانون تایات اندازه مقصود ایشان بعد آمده است و این عبارت را بنده واضح تر میدانم با آن مطلب و این بیشتر هم تاکید میکنم آن مطلب را .

نایب رئیس - در این باب خیلی اجازه خواسته اند گمان میکنم که مذاکره نمیتوانیم بکنیم پیشنهادی از آقای لوا العاده شده است قرائت میشود (پیشنهاد مزبور بعبارت ذیل قرائت شد) چون در ماده قانونی از قوانینی که از مجلس مقدس میگذرد باید مستند بدلیلی بوده باشد لهذا در خصوص بچه میزان عده یکنفر نماینده انتخاب میشود این پیشنهاد ذیل را تقدیم میدارد که بطریق قانونیت از میزان ذیل نماینده انتخاب شود تا اهالی بعضی از شهرها بشهرهای دیگر اعتراض نداشته باشند بنده پیشنهاد میکنم که بطریق ذیل نماینده انتخاب شود شهرهای بزرگ هر ۸۰ هزار نفر یکنفر شهر های متوسط هر ۱۰۰ هزار نفر يك نفر - شهر های کوچک و قصبات و بلوکات و قراء هر ۱۲۰ هزار نفر یکنفر .

نایب رئیس - این بکلی مخالف است با ماده که رأی داده شده و هیچ نمیتواند رأی گرفته

لواء الدوله - بنده مخالفم باید اجازه بدهید توضیح بدهم والا نمیتوانم رأی بدهم .

نایب رئیس - توضیح دادن شامدر این موقع که شور رسوم است صورتی ندارد زیرا نیشود در این پیشنهاد رأی گرفت .

ذکاء الملک - این مسئله همان دیروز مذاکره و پیشنهاد شد و در مجلس رأی گرفتند بآن ماده برای هم دادند دیگر نمیشود پیشنهاد کرد .

نایب رئیس - رأی میگیریم بکلیات این قانون انتخابات که مشتمل است بر ۵۳ ماده بطریقیکه ماد بعدا قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند ورقه سفید خواهند داد و آنتهاییکه مخالفند ورقه کبود می دهند (اظهار شد باورقه لازم نیست)

خیابانی - چون مشتمل است بر بعضی مغایر باید باورقه رأی گرفت .

ذکاء الملک - بنده با ورقه رأی گرفتن را مخالف ندارم اگر تقاضا کنند ولی این که اظهار شد که متضمن يك خرجی است این در صورتی است که تقاضای يك اعتباری را بکنند والا هر قانونی را باورقه رأی نباید گرفت .

نایب رئیس - حالا تقاضا شده است از طرف پنج نفر از نمایندگان که با ورقه رأی بگیریم حالا هریک از آقایان تصویب میکنند ورقه سفید خواهند داد والا کبود (در این موقع اخذ آراء شده و بعبارت ذیل احصا شد) ورقه سفید علامت قبول ۵۲ ورقه آبی علامت رد .

نایب رئیس - با اکثریت ۵۲ رأی از ۶۴ نفر حاضر تصویب شد از طرف جمعی از نمایندگان تقاضا شده است که آن دو ماده قانونی طرح آقای ادبالتجار که رفته بود بکمیسیون مبتکران برگشته است جزء دستور شود که در همین جلسه مذاکره شود با این که بماند برای جلسه آتی آقایانی که تصویب میکنند برای همین جلسه قیام نمایند بعضی قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد (اظهار شد که رأی مشکوک شد)

نایب رئیس - بله مشکوک شد ثانیاً رأی میگیریم آقایانیکه تصویب میکنند این طرح آقای ادبالتجار در همین جلسه مطرح شود قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد (طرح مزبور بعبارت ذیل قرائت شد) کمیسیون مبتکران در روز ۳ شنبه ۲۸ شوال در تحت ریاست آقای لسان الحکماء متعهد و طرح آقای ادبالتجار را راجع باشخصایک بر خلاف دولت مشروطه قیام نموده اند مطرح مذاکره قرارداد پس از مذاکرات لازمه بکمیسیون اساساً طرح مزبور واقابل توجه دانسته و باجزئی اصلاحات انشائی پیشنهاد مجلس شورای ملی مینماید .

ماده ۱ - کسانیکه در طهران و سایر ولایات بناوین مختلفه پس از تاریخ عفو عمومی دولت جدید بصدیت دولت مشروطه عملاً قیام نموده اند از شئون و مناصب دولتی مادام العیوه خلخ و محروم خواهند بود .

ماده ۲ - کسانیکه در طهران و سایر ولایات پس از تاریخ عفو عمومی بناوین مختلفه بصدیت دولت

مشروطه عملاً قیام کرده اند حقوق دیوانی آن ها بنده از این منقطع است .

نایب رئیس - این طرحی است که از طرف آقای ادبالتجار رجوع بمجلس شد و بکمیسیون مبتکران رفته بود کمیسیون قابل توجه دانسته و راپورت داده راپورت او هم امروز ظهر طبع و توزیع شده حالا باید رأی بگیریم که مجلس قابل توجه میداند یاخیر آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند اغلب قیام نمودند .

نایب رئیس - تصویب شد مذاکره در کلیات است .

متمن السلطنه - این طرح یکی از طرح های مهم است که در این دو ساله بمجلس آمده است و قبل از اینکه در این باب رأی قطعی گرفته شود باید جهات و اطراف را که ملاحظه نمود و مواظبت لازم در آن بشود البته نمایندگان مستحضرنده که نظامنامه داخلی يك تفاوتی گذارده است مابین طرح هاییکه از طرف هیئت دولت پیشنهاد میشود و طرح هاییکه از طرف نمایندگان پیشنهاد می شود و بعضی تسهیلاتیکه برای گذشتن طرح های دولت قرار داده اند و بعضی تکالیف را برداشته اند جهت اینست که هیئت دولت طرحیکه پیشنهاد میکنند از روی دقت و رسیدگی است ولی ممکن است که نمایندگان بایک نظر عمیقی طرحی را پیشنهاد نکنند بعد در اجرای آن هیئت دولت دچار اشکالات شوند بهمین ملاحظه است که ابتداء طرح میروید بکمیسیون مبتکران باینکه عده از آقایان آن طرح را امضاء کرده باشند و بعد میآید بمجلس که بوقوع مذاکره گذاشته شود حالا عرض می کنم که این ترتیبات ابتدائی بعمل نیامده است مگر بطور ناقصی فرضاً وقتیکه پیشنهاد شده بود و آقای رئیس کمیسیون مبتکران هم فرستاده بودند بنده هم مذاکره شد و رأی گرفته شد که در مجلس گفتگو شود در صورتیکه بوجه ماده ۳۳ نظامنامه داخلی مابین کار را نمی توانیم بکنیم و بعد هم بموجب ماده دیگر نظامنامه ۲۴ ساعت بعد از طبع و توزیع در این طرح نباید مذاکره شود این هم بعد نیامده است باین ملاحظاتی تصدیق خواهند فرمود که در مذاکرات آن کاملاً رعایت حدود نظام نامه داخلی مجلس نشده است و اما خود طرح بسیار مهم است و بطور ساده نباید بآن نگاه کرد خلاصه طرح اینست که حقوق تمام اشخاصیکه برخلاف اساس حالیه اقدام کرده اند قطع میشود و علاوه تمام آن اشخاص تا عمر دارند از خدمت دولتی محروم خواهند شد اساساً هیچکس منکر نیست که این اشخاص شایسته مجازات خیلی سخت تر و شدید هستند و اما نباید فراموش کرد که در اجرای این قانون ممکن است سوء استفاده شود و علاوه يك قسمت مهم این بودجه مملکتی بر میخورد که قطع حقوق باشد و يك قسمتش با ادارات بر میخورد که خلغ اشخاص باشد از خدمت پس هیئت دولت از نقطه نظر بودجه و نظر پلتيك زرای مملکتی باید به بیند که اگر این طرح از مجلس بگذرد و تصویب شود بچه ترتیب داخل در اجرای آن میشوند بنده با اینکه اساساً این طرح واقابل توجه میدانم ولی بدون مقدم و بدون اینکه نظریات وزراء در آن خواسته شود گذراندن آن را صحیح نمیدانم و لهذا بنده پیشنهاد میکنم که این طرح بر گردیده

هیئت وزراء و هر چه سرپرست نظریات خودشان را پیشنهاد کنند آنوقت اگر جلسه فوق العاده هم لازم باشد تشکیل شود داخل در شور آن شده از مجلس بگذرانیم .

آقا سید محمد رضا همدانی مخبر کمیسیون - اولاً بآن قسمتی که ایراد کردند و گفته که باید ۲۴ ساعت پس از طبع و توزیع طول بکشد این ترتیبی است که نظر کمیسیون بر این بود و حالا هم این به هیئت وزراء برود یا فرود این مسئله ایست علیحده شاید نظر مجلس این باشد که راجع شود به هیئت دولت اما آمدیم سراصل مطلب که آیا از برای مرتجعین و مستبدین این مجازات لافل باید بشود یا نشود انصافش این است که باید بشود زیرا در این دو سال مجازاتی بیچوچه شده است و پس از عفو عمومی کشد اینها هر چه توانستند اقدام کرده اند بر علیه دولت مشروطه و هیچ جلوگیری از اینها نشده است هر چه کرده اند تنها يك وقتی چهار نفر پلیس رفته آن هارا يك شب بوده در نظریه حبس کرده و بعد فوراً مرخص کردند و این مسئله که پیشنهاد شده يك خلاف مانزله نبوده است از طرف مجلس اینها سابقاً يك حقوقی اسم گذاشته که هیچ مشروع نبوده میبرند حالا دولت از طرف مجلس میخواهد قطع بکنند اگر چه حقیقتاً این بود که دولت جدید تمام حقوق را قطع کند که معلوم نیست از چه راه بوده و ثانیاً در ادای خدمت از برای اشخاص حقوق معینی میکنند انصافش این است که باید این کار را بکنند منتها رأفت دولت جدید شامل این شد که چشم پوشیده بملاحظه اینک مردم محتاج به معاش هستند عفو عمومی کرد و باین عفو عمومی قناعت کرد که از کارهای خودشان اگر برگشتند چه ضرر دارد زیرا این مملکت صاحب منصب میخواهد نوکر میخواهد ولی هیچیک از این حقوق حق مشروعی نبوده است يك حقوقی بوده است که غالباً کزاز داده میشده است و در این دولت جدید باز عفو شده داده اند و اینها باین رویلکه از دولت گرفته اند برضد دولت که میخواهیم مردم را مهدورالمدم بکنیم باخانه کسرا خراب بکنیم فقط میخواهند این حقوق را دیگر ندهند مثل اینکه يك آقای میگوید من نوکر خائین نمیخواهم این دیگر زور نیست که بگویند تو حکماً باید نوکر خائنی داشته باشی حالا بنظر دولت هم میرسد مسئله هست علیحده .

مهر الملک - بنده تصور میکنم از يك قسمتی از فرمایشات آقا خودشان هم مقصودشان این نبود که دولت جدید باید تمام حقوق مردم را بکلی قطع بکند بنده هم تصور نمیکنم که دولت جدید حقوق مردم را قطع کند این مسئله را نمیتوان گفت در مردولتی بکسانی باید حقوق بدهد که در عوض خدمت میکنند و البته هیچ مقضی نیست که يك پولی را که يك کسی بدهد در ادای مخالفت و ایشان تصور نکنند که يك دولتی در دنیا باشد که بمخالفین و معاندین خودش پول بدهد پس برای اشخاصیکه ملامت مخالفت کرده اند یا دولت جدید اول حق و مجازاتی که برای آنها باید معین شود این قطع حقوق است هیچ مخالفت ندارد ولی چیزی که هست برای مخالفت بنده نه از این راه است و با خود این مواد بنده کمال موافقت را

دارم ولی این مطلب بعبارت اخری يك كلمه (الاستیكي) كشد داری است كه در اینجا نوشته شده برای افراض شخصی و بنده تصور میکنم كه برای رسیدن يك همچو مقصود خوبی جمعی را واداریم بافراض شخصی آن وقت مقصود مقنن پایمال خواهد شد چنانچه همین اقدام را کردیم از بابت مطبوعات در زمان هیئت مدیره بعد هزار کلامهای شرعی برای او درست شد بعضیها را كم کردند و اسباب اشكال شد اینستكه بنده مقیدم دارم كه این دو ماده رجوع شود بكنسیون بودجه كه در كنسیون بودجه با نظر آنها و بنظر اسامی این اشخاصيكه همین كند اسامی اشخاصيكه مخالفت کرده اند چون هنوز وقت زیادی هم نگذشته است و باسم میشود همین كرد مثلا تقی تقی ضروریست و بعد بیاید بمجلس حقوق آنها قطع شود مادرت تعجب بك ماده كلي كه اشخاصيكه برضد حكومت ملی قیام کرده اند بادولت جدید حقوق آنها قطع شود بنده این طور را تصویب نمیکنم زیرا در آئین ممكن است تولید زحمات و اشكال بشود و ممكن است حقیقتاً حقوق کسانی كدهمیتی کرده اند یا حكومت مشروطه قطع نشود باز يكطرف حقوق کسانیكه هیچ مخالفت نكرده اند و بلکه خدمت هم کرده اند قطع شود و این دو ماده كه این طور نوشته شده است ممكن است باهر دو اینها مخالفت داشته باشند ولی در كنسیون بودجه مقصود آقای متین السلطنه هم ممكن است بعلل بیاید كه نظرات هیئت دولت هم در او شود كه با موافقت هیئت دولت بمجلس بیاید.

ادبیبالتجار - اولاً شرح مقدماتی اصل دو ماده كه بنده تقدیم کرده بودم خواننده نشانداریورت كنسیون مبتكرات و افراشت كردند مختصر تفسیری كه كنسیون مبتكرات كرده است گویا این است كه قید بعد از عضو عمومی شد را زیاد کرده است بنده هم مراد همین بود و این دو ماده را بنده در چهارم سوال پیشنهاد و تقدیم کرده ام اما مضای ۴۳ نفر از نمایندگان و رجوع بكنسیون بودجه شد و تقریباً هشت روز هم آنجا معطل بود و اینكه مذاكره تعیین اسم اشخاص را بعضی لازم دانستند كه هیئت دولت بیاورند كنسیون بودجه با بكنسیون دیگر تمام اینها مذاكره شده است ولی بعد از تأملات زیاد و تفكرات بی اندازه كه اعضاء كنسیون کردند و بنده هم خودم ملاحظه نمودم دیدم كه اینكار راجع بمجلس و كنسیون نیست بجهت اینكه مقصود آخری آقای معزز المللك كه بیان كرده این بود كه بعد از اینکه اسامی آمد بمجلس شورای ملی آنوقت قطع شود حالا كار ندارم كه چه میشود و چقدر طول میکشد كه اقدام اینكار بعمل آید میخواهم ببینم كه اصلاً ممكن است یا خیر بنده تصور كردم بنا بقید اسم كه شد از هر ولایتی لابد چند نفری را بطور قیام و اقدامات نام شروع نموده اند برضد دولت و سلطنت حالیه و هر يك از نمایندگان چهار نفر را سراغ دارند مثل اینکه بنده فرضاً در قزوین چهار نفر را میدانم كه كمچه کسی بوده است و چون میدانم میگویم و هر كدام و همچنین نمایندگان دیگر هم نسبت بان شهرها يكه بوده اند همین نظر را دارند و هر كدامشان پنج نفر سراغ دارند هم چنین هر يك از نمایندگان آذربایجان چند نفری را سراغ دارند كه دیگری چهار نفر غیر او را میدانند و این مسئله به همین

ترتیب يك تلسلی تقریباً پیدا میکند و شاید دولت هم از روی نظری كه نمایندگان محترم دارند كه نمایندگان محترم از آن مجلسي كه نماینده هستند عمقاً مطلع هستند بجزئیات كم و كیفیت آنها كه این آدم فلان مخالفت را بخصوصه كرده است همان مرفعی را كسانی بداند و در این صورت كه اسامی مخالفین ترتیب معروض به مجلس بیاید كه رای داده شود چگونه مجلس رای خواهد داد در صورتيكه اگر تشخیص اسامی و اشخاصی را بعهده دولت میگذاوریم ترتیب بهتر خواهد بود بجهت اینكه ممكن است مأمورین دولت نظراتی داشته باشند كه نمایندگان بعضی از آن نظرات را نداشته باشند و شاید مثلا بنده بواسطه اینکه در قزوین فلان درسته فلان یامن يك سابقه دارد و كم احترام کرده بان ملاحظه اسم او را جزو صورت قید نمایم چگونه يك مجلس موافق دقت و دیانتی كه نمایندگان دارند برای خواهند داد و در صورت هم این يك اسبابی است كه در مدت خیلی طولانی باید فراهم بیاید آن وقتی هم كه همه آنها مسلم شد و بعد از يك سال دیگر هم نخواهد شد بنده وقتی كه میخواهم رای بدهم هزار و صد یا صد و پنجاه اسم نوشته شده را كه هر كدامش از يك شهری يك ناحیه مملكتی است بنده مرفعی كه اطمینان داشته باشم بان نماینده هم قطار خود باز هم آن بقین و معنوتی كه باید راجع برای در قلم باشد كه میتوانم رای بدهم نمیتوانم در باره اشخاص باسم كه هر يك بنظری است رای داده باشم و باین دلیل و نظر اتفاق نمیشود سهل است اکثریت مجلس هم رای نخواهند داد و شاید اشخاصی كه صورت از قزوین داده ام اغمال غرض کرده باشم و شاید گمان برود فلان مستبد دوره سال با دبیبالتجار فلان بی احترامی كرده حالا اسم او را نوشته آقایان قانونی بهتر لازم تر از این امروزه كه مفید و جلوگیری خلاف كاران باشد بنظرم نیاید هیچ منی ندارد به مخالفت دولت اقدام نماینده مال مردم را آتش بزنند دهات مردم را خراب و قارت كنند نشان يك من مشی قران باهالی آذربایجان بخوراند از این گذشته شاید حق نمایندگان نیست چه برای این دوره و چه در دوره هائی كه شاید اجازه بدهند آن كسان را كه باید حقوقشان قطع شود اسم بخوانند و خودشان رسیدگی نمایند نمایندگان محترم باید بطور كلي بدون اینکه داخل در مشخصات بشوند رای بدهند كه هر كس مخالفت كرد، است باین اساس حقوقش باید مقطوع باشد مثل اینکه شارع مقدس در ۱۳۰۰ سال پیش از این فرموده است كه شراب خود را فلان قدر حد بنزید یا قائل را باید ورته او را را ضی بكنند و یا او را بكنند بطور كلي يك حكمی كرده است و هر كس كه مرتكب شد مطابق آن باید او را مجازات كرد اینجا مملكت ایران و مملكت اسلام است در قانون اسلام میگويد هر كس کسی را بکشند قصاص کرده یاد موقوف بدهد و هر كس فلان مقدار یا مبلغ دزدی كرد دستش را باید ببرند و مكدنا پس مجلس مقدس ایران هم تاسی بكنند وجود مقدس شارع و قانون را كلي وضع كنیم و داخل جزئیات خودشان را بگویند بگذاورند و این جمله كه میخواهند بگذاورند بنده تقدیس میکنم آن فرمایشات آقای رئیس را كه در موقع گذراندن يك قانونی فرمودند ما نباید در موقع گذراندن قانون حرارت بكنیم و یا حرارت آن را بگذرانیم ما باید نظریات دیگر را کنار بگذاریم و يك قانونی را بگذرانیم كه

قالب رئیس - گمان میکنم كه مذاكره كافی باشد (گفته شده كافی نیست).

ارباب كیخسرو - این شرح و بسطی كه آقای ادیبالتجار دادند بنده گمان نمیکنم كه يك نفر باشد كه مخالفت داشته باشد و آنهاییكه اظهار مخالفت کرده اند هیچكدام در اساس اظهار مخالفت نكردند بلكه در طریق و روش آن اظهار كردند مثل اینکه بنده خودم این ماده را در نظامنامه انتخابات پیشنهاد كردم كه اشخاصيكه مقصود اساسی هستند حق انتخاب كردن نداشته باشند ولی هیچوقت نباید فراموش كردم كه در این جور مسائل مهم نظرات وزرا شرط است خصوصاً بان قانونيكه ما گذرانیدیم و در ضمن آن قانون اختیار مجازات را بوزراء داده ایم كه هر قسم مجازات معین کردند در باره اشخاصی كه ضدیت کرده اند نسبت باین اساس مجری شود حالا فرضاً و كلا نظرانی دارند داشته باشند شاید این دلیل نباشد كه نظرات وزراء از میان برود البته و كلاه مقنن این طرح هستند و حالا هم دیر نشده است كه در مجلس میگردد هیئت وزراء هم در همه جا نظرشان شرط هست پس ضرری ندارد كه دو روز هفت بگذرد تا اینکه وزراء نظریات خودشان را بگویند بگذاورند بنده تصور میکنم كه آقایان عیله میکنند و باین جمله كه میخواهند بگذاورند بنده تقدیس میکنم آن فرمایشات آقای رئیس را كه در موقع گذراندن يك قانونی فرمودند ما نباید در موقع گذراندن قانون حرارت بكنیم و یا حرارت آن را بگذرانیم ما باید نظریات دیگر را کنار بگذاریم و يك قانونی را بگذرانیم كه

حاج سید ابراهیم - بنده موافق هستم

بعد پیشبان نشویم مجازات این اشخاص هم فقط قطع حقوق نیست و تصور میکنم كه این ماده را باین زودی اگر بگذرانیم منحصر میشود بقطع حقوق پس نظرات وزراء را باید جلب كرد شاید آنها نظراتی داشته باشند كه بیشتر مساعد باشد و در این باب پیشنهادی هم كرده ام و باین اظهاراتيكه آقای ادیبالتجار میکنند مخالفت ندارد و تأیید می كنم آن نظرات را زیرا كه مخالفت آنها راجع باشخص نیست مخالفت اینها راجع باین است كه نظریات وزراء در این كار خیلی لازم است بدون نظریات وزراء گذراندن يك همچو قانونی قلمت است.

ناصر الاسلام - آن پیشنهادی را كه آقای معزز المللك فرمودند طریق او را كه فرمودند بنده چون نوری می بینم كه خیلی مشكلات در آن هست این است كه موافقت میکنم باین پیشنهاد آقای ادیبالتجار كه باید بگذرد والا داخل در اشخاص شدیم همان طوريكه گفتند این پیشنهاد (الاستيك) پیدا می كند پس خوب است بطریق كلي يك چیزی را قطع بكنیم بدون اینکه نظر ما باشخص باشد و الا بنده گمان می كنم میچوقت دولت ملت به آن مقصودی كه دارند نائل نشوند ما می گوئیم كسانی كه عیلا قیام برضد دولت حاضره كرده اند و محرك بعضی كارها و سبب این همه بدبختی و این خسارت ها شده اند و این قانون را در حق آنها معمول بدارند حالا آن اشخاص چه كسانی هستند تشخیص آن با هیئت دولت است والا من عرض می كنم اگر داخل اشخاص بشویم آن وقت ممكن است با یکی از اهال ولایت خودم غرضی داشته باشم و امروز چه بكنم كه باید حقوق او قطع شود و اما نظر دولت يك نظر مبسوطی خواهد بود كه مصون خواهد بود از اعمال افراض و البته هیئت دولت نظر دیگری دارد اما اگر بخواهند وارد در اشخاص بشوند عرض می كنم كه این رشته سردراز دارد در این بقیه دوره تقنینیه كه ما هستیم این مسئله كه نخواهد گذشت سهل است در انتخاب تانی هم بنده عرض میکنم كه

آقا میرزا ابراهیم خان - مخالفت بنده باین پیشنهاد آقای ادیبالتجار فقط از يك نقطه نظر است و آن این است كه بنده این اشخاص را بر سه قسمت كرده ام و فقط این مجازات را كه در این دو ماده پیشنهاد كرده اند كافی میدانم بكنم از این اشخاص بلا شك محكوم باعدام باید بشوند و يك قسمی محكوم بنفی و تبعید و يك قسمی این دو ماده را كه اینجا نوشته اند باید در حق آن ها اجراء نمایند چرا كه اقدامات آنها همه يك جور و يك سبك نبوده است بلكه اشد و اضف یعنی یکی شدید تر و دیگری ضعیفتر بوده است این بود كه پیشنهاد كردم همینطور كه آقای متین السلطنه و آقای معزز المللك و همین طور پیشنهادی آقای ذكاه الللك کرده اند كه این پیشنهاد رجوع شود بلك كنسیونی كه با حضور وزراء يك تحقیقی شود كه از روی يك نظر صعبی اقداماتشان معمول شود و يك راپورت مرتبى از روی نظرات صعبی به مجلس داده شود كه مادرست رای بدهیم این مخالفت بنده بود و این عقیده ام بود كه عرض كردم.

۳۰ خرداد ماه ۱۳۲۶

روزنامه رسمی گشور شاهنشاهی ایران

مذكرة به كسیون قوانین مالیه آن وقت

حاج وکیل الرعایا - گمان میکنم كه تجربه كه از سته ۱۳۲۴ تا امروز ما كرده ایم باین قدر رأفتی كه هیئت مجریه مدیره ما نسبت به مخالفین نموده اند كه مملكت دچار قحطی و بلكه سختی زندگی شده است اگر جزئیاتش را كه از اسرار خودم است می گویم همه گریه می كکنند و بنده نمیتوانم آن جزئیاتی را كه از اسرار خودم است برای اینکه این قانون از مجلس بگذرد می توانم بگویم از برای مال بنده ضرر دارد همین قدر عرض میکنم كه وزیر مالیه باید این قانونی كه از مجلس بگذرد باین اهوائی كه دارد سالی تقریباً شصت هزار تومان از دولت بگیرند برای اینکه عوضش كار به آن هابده كه اشخاصيكه عیلا برضد مملكت قیام کرده اند این كه تهمت بردار نیست اشخاصی كه تنگش را بدوشش انداخت آمد خیلی دیده اند این دیگر اتهام بردار وصله بردار نیست بنده می گویم و از خدا هم مهربان تر ندارید بنده عرض می كنم كه این قانون باید بطور كامله از مجلس بگذرد وزارت مالیه برای چه چیز است برای این است كه به جزئیات نظر داشته باشد و هر قدر از صالحه ما به ذهن اینگونه اشخاص انداخته است از او سؤال كنیم مگر این قانون از مجلس نكشیده بود كه تو به بینی و این اشخاصی كه برضد دولت قیام کرده اند چرا موافق او را قطع نكرده اند یا كسانی كه بجای ما خواهند نشست یا سؤال میکنند یا استیضاح كه هر وقت دید برخلاف رفتارش مجلس بوظیفه خودش عمل میکنند و حالا هم اگر داخل در اسامی جزئیات بشود بوظیفه خودش عمل نكرده است و این از وظیفه وزارت مالیه است كه باید عمل كند و این قانون را چنانچه فوریتش را تقاضا كرده اند رای بدهند تا بگذرد كه مال ملت بفر استعناق نرسد و از میان نرود و اگر این مسئله ننگسند در روز دیگر باز آن طوری كه باید بیرنگ می برند پس بهتر این است زود تر این قانون از مجلس بگذرد كه پیش از این ضرریت وارد نیاید.

حاج شیخ الریسی - این طرحيكه آقای ادیبالتجار پیشنهاد كرده است طرخی است كه انسان وقتی بجواب و سئوالات هیئت رئیس میرسد كه موافقت یا مخالف برای رعایت قانون موافق و مخالف ابتدا يك قدری برش دشوار است هر كس باشد كه میگوید من مخالف هستم زیرا بنده یکی از آن اشخاصی هستم كه با كامل شوق و شغف این طرح را امضاء كرده ام پس بنا بر این گمان نمیکنم كه هیچ چه مواجعتالی در حق نمایندگان صورتاً بكنند تا چه رسد بنده فرض این است كه اساس این مطلب طوری بدیهی است كه از جمله الواح صاف الانبیا است بنده عرض میکنم كه کسی برضد استغلال مملكت اسلامی و برخلاف اساس دولت مشروطه عادلانه قیام كرده عملاً و علناً داخل مفسدین است و معارضین است بنده علاوه بر قطع مرسوم این حكومت را بحكم شرعی كه حق است قوتی بدهم حكمت و قضیت میگویم كه قطع بكنند كدام یکی اشد است و لکن چون آقای ادیبالتجار در ضمن صحبتاشان تندی را كردند بنده را یاد آوری نمودند بیاره اخبارات و روایات كه مجبور

است در مقام عمل دچار بعضی اشکالات و مفاسد نشویم و الا بقین دارم مفاسد ترین مردم در مواقع اجرای این قانون خودش را بیک مطهرات جلیله و خفیه از بنده و شما مشروطه خواه تر .

رئیس - مذاکرات کافی نیست .

آقا سید محمد رضای همدانی - عرض

کردم که کسی نمیخواهد سر کسیرا ببرد یا کسیرا اعدام نماید فقط گفتگوس حقوق است اغلب بفرمایش آقای حاج شیخ الرئیس معلومند در امثال امیرمکر امسمیل و مرادخان هستند و نظر بنده است و کسی بما نمیتواند بگوید نظر نکنید حقوق غیرمشروع را نگیرید اما آمدم سروسه استعمال سوء استعمال او را این خورده بانها مثلا حقوق دوست تومانی و سیصد تومان و صد تومان معلوم نیست که نظر خود دولت هم باینگونه مسائل باشد مگر عملا در مقام ضدیت برآمده باشد تفنگ و توپ انداخته باشد پس اینجا نمیشود سوء استعمال کرد و نظردولت و مجلس بعد تومان دوست تومان نیست و معلوم نیست که نظریات دولت بانجا برود مثلا اگر حقوق امیرافتم را قطع کنند سوء استعمال بشود چه میشود یا حقوق فلان شخصی که عملا منوبند که توپ انداخته است اشخاصیکه بر ضد این اساس اقدام کرده اند - حقوق آنها را قطع میکنند یا این قید هیچ نمیتواند سوء استعمال بشود بر فرض باشبهه را قوی گرفتیم سوء استعمال بشود حقوق حقه من الله بوده یا خانه او را خراب نمیکند علاوه از طرف هیئت دولت هم شده است خواه بگوئیم خواه نکوئیم این امر شده چیزیکه لازم است مجلس برای خاطر مشروطه - خواهان که قلبشان تسلیه پیدا کند لازم است .

رئیس - چند فقره پیشنهاد شده خواننده میشود (پیشنهاد های مزبور بهارت ذیل قرائت شد) اول از طرف آقای آقا میرزا ابراهیم خان - بنده پیشنهاد میکنم این لایحه رجوع بیک کمیسیون مناسب شود که با کسب نظریات هیئت دولت راپورت ثانوی بدهد پس از آن مطرح مذاکره نمایند .
۲- از طرف آقای متین السلطنه - بنده پیشنهاد میکنم که نظریات هیئت وزراء در خصوص این لایحه جلب شود .

۳- از طرف آقای معزز الملک - بنده پیشنهاد میکنم که این لایحه بکمیسیون بودجه رفته کسانی که با اساس جدید مخالفت کرده اند اساسی آنها معین گردیده از روی اسم مفذوع گردد .
۴- از طرف آقای ذکاء الملک -

بنده تقاضا میکنم این طرح بکمیسیون داخله برود که با کسب نظریات وزراء اصلاح شود و بعد در مجلس مطرح شود .
۵- از طرف آقای ارباب کبخی -

بنده تقاضا میکنم مذاکره در شور در طرح آقای ادیب النجار این جلسه بماند تا در طرف جلسه آتی نظریات وزراء هم در آن معین شود و در موقع گذراندن این طرح آقایان وزراء هم حضور داشته باشند .

۶- از طرف آقای حاج سید ابراهیم - بنده پیشنهاد میکنم که این طرح بکمیسیون قوانین مالی رجوع شود که با مذاکرات با وزراء

تعیین اشخاص نموده و با ملاحظه عقیده دولت راپورت بمجلس بدهند .

نایب رئیس - یکماده الحاقیه نوشته شده است از طرف آقای خیابانی تقاضا کرده اند خواننده شود (ماده الحاقیه خوانده شد)

ماده الحاقیه - باین دوماه طرح آقای ادیب النجار ماده الحاقیه - تشخیص و تعیین این اشخاص بامهت وزراء است و بایدها تا یکماه بعد از تاریخ گذشتن این قانون اشخاص را معین کرده و اعلان عموم نمایند
نایب رئیس - در این پیشنهاد ها باید رأی بگیریم معین چه میفرماید ؟

آقا سید محمد رضای خراسانی مخبر - پیشنهاد آقای ارباب کبخی را قبول میکنم دوباره خواننده بشود (مجدداً پیشنهاد آقای ارباب کبخی سروز قرائت شد)

آقا سید محمد رضا مخبر - بسیار خوب همین را قبول دارم .

آقا سید حسین اردبیلی - کمیسیون مبتکرات لازم میدانم چیزی که بانجا رجوع میشود بخواند این پیشنهاد را قبول کنید گمان میکنم که در اینجا هم این مذاکره بشود باید مجلس مستقیماً رأی بدهد هر طور که صلاح بداند عمل شود

نایب رئیس - صحیح است همینطور مذاکره میشود پیشنهادی هم از طرف آقای حاج آقا شده خواننده میشود .

(پیشنهاد مزبور بهارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که یک کمیسیون هفت نفری انتخاب شود که با هیئت وزراء تبادل افکار سکوده نتیجه را بمجلس آورده رأی بگیرند .

ذکاء الملک - عرض کنم در اینکه این باید بیک کمیسیون برود با اعتقاد بنده هیچ حرفی نیست زیرا اهمیت این طرح صحیح است و کمیسیون مبتکرات هم صحیح دانسته است و رأی داده و بوظیفه خودش عمل کرده و خوب رأی هم داده که اینرا قابل توجه دانسته و مجلس هم خوب رأی داده است که قابل توجه دانسته ولی باید دانست که این طرح يك قانونی است و باید قانون بشود و کلیه ما باید ملتفت شویم که قانون یک چیز مهمی است و باید در آن فور کرد و بسی و سهولت نباید گذرانید و کلیه بنده مخالفم که قانون در مجلس بکشور و بطور فوریت بگذرد و در خصوص اشخاص هم نظر ندارم که در مجلس شورای ملی اساسی اشخاص گفته شود بلکه اقدام این است که قانون از روی يك فکری باشد و از روی يك نظری نوشته شود باید اطراف مطالب سنجیده شود شاید قطع حقوق کم باشد و اشخاصی باشند که مجازات دیگری داشته باشند و فقط بواسطه اینکه مجلس این رأی را داد از مجازات آنها دولت باز بماند و بهمین اکتفا شود ما حالا هیچ بفکرمان نمیرسد البته باید در يك مورد موافقت را در نظر گرفت و مقتضی او را هم ملاحظه کرد که بطور صحیح بگذرد اسرار بکمیسیون داخله ندارم بکنی از کمیسیونهای موجود مجلس یا کمیسیون بودجه یا کمیسیون مالی هینقدر باشد که در آن کمیسیون هر کدام که آقایان ترجیح بدهند هینقدر که يك کمیسیون برود شاید هیئت دولت هم قبول بکنند

شود چون می بینم نظریات نمایندگان محترم اتفاقاً به قطع حقوق است و اشکالی که دارند در خصوص اشکال میکنند و میگویند اشخاصی که بر ضد دولت قیام کرده بعضی معلوم شوند و بعضی باید متناصبشان خلع شود و بعضی باید مجازاتهای سخت بشوند آیا این اصلاحات مانع الجمع نیست که اگر يك هیئتی را مستحق اعدام بدانند این مانع بشود مخصوصاً این اقدام خواهد شد برای اینکه پیش از این طول نکشد پیشنهادی سکردم که در این سه روز ممکن است هیئت وزراء نظریات خودشان را بنویسند و تا روز پنجشنبه بگذرد و اعضاء کمیسیون بودجه هم نظریات قطعی خودشان راپیشنهاد بکنند و در جلسه پنجشنبه رأی قطعی گرفته شود .

نایب رئیس - حالا باید رأی گرفته که برود به کمیسیون بودجه و پنج نفر هم تقاضا کرده اند بآورنده رأی گرفته شود (اسامی تقاضا کنندگان خواننده شد) تقاضا بشود رأی باورده گرفته شود ادیب النجار - ناصر الاسلام - حاج مصدق الممالک انتظام الحکماء - (آقایان مزبور تقاضای خود را پس گرفتند) .

نایب رئیس - رأی بگیریم در ارجاع این طرح به کمیسیون بودجه که در ظرف این هفته تمام شود بیاید بمجلس هر کسی از آقایان تصویب میکنند قیام نماید (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد - دستور جلسه آتی سه شنبه غره ذی قعدة راپورت کمیسیون فواید عامه راجع بجلالیانس راپورت کمیسیون معارف راجع بروزنامه رسمی راپورت کمیسیون معارف راجع بعقوب صفار عیسی خان و فتح الشغال عباسقلی - خان مقبول .

آقا میرزا احمد - عرض کنم بنده تقریباً مایوس شدم که هیئت وزراء این اسناد مضمر را بفرستند بمجلس ولی يك تکلیفی برای ماست که باید ما آن را ادا کنیم و بنده تقاضا میکنم که این جواب که وزراء داده اند عنبرشان چیست جواب آن مطالبی که از مجلس رفته و جواب آمده در اول مجلس آینه خوانده شود به بنده عنبر وزراء در فرستادن اینها چه چیز است اگر قانع کرد ما را امام قانع بشویم و اگر مانع ننمود بر طبق آن اقدام بکنیم معلوم میشود که از هیئت رئیس اقدامی نشده است و الا نباید این قدر طول بکشد .

نایب رئیس - از طرف هیئت رئیس مکرر با کمال تأکید نوشته شده است و باز مجدداً تأکید میشود که زود تر بفرستند .

دکتر علی خان - در دستور روزنامه رسمی معین شده است بنده احتمال میدهم که شاید راپورت آن حاضر نشود و قدری طول بکشد سابقاً بنده تقاضا کرده بودم که قانون اساسی معارف در دستور گذاشته شود و بنابود که در یکی از این جلسات جزء دستور بشود و حالا بهتر این است که قانون اساسی معارف که حاضر شده است ومدتی است که معطل مانده است و اگر روز نامه رسمی حاضر شده برای جلسه دیگر معین شود و الا قانون اساسی معارف را در دستور بگذارند .
نایب رئیس - چون مذاکره شده که حاضر

خواهد شد اگر حاضر نشد ترتیب دیگر داده خواهد شد
ناصر الاسلام - مذاکرات بهیچ وجه جایز نیست زیرا که قانون نظامنامه داخلی بما میگوید مادامی که رئیس از صندلی خود بر نخواستند اند کسی حق برخاستن نداشته باشد و حالاهم خارج شده اند و حق خارج شدن را ندارند و این تقاضایی که میشود باطل بود چون این تقاضا راجع برای بود مراعات نظامنامه داخلی را بکنید و بعد از این مراقبت شود که نمایندگان قبل از هیئت رئیس بلند شوند و بروند اینطور صحیح نیست .

کاشف - بنده خیلی متأسفم و آنچه نظریات خودم بود که قانونی بگذاریم که اسباب رفاهیت عامه مردم مملکت باشد ولی مدتی است که این قانون شرکها یعنی قریب ۶ ماه است از کمیسیون گذشته و مکرر آقایان اینجا گفته اند و بنده هم شرکت داشته ام با آقایان که قانون شرکها چرا بمجلس نیامده است و بنده تقاضا میکنم که جزء دستور گذاشته شود که این قانون از مجلس بگذرد اسباب ثروت تجارت میشود و تعجب دارم که چرا این قانون را تا بحال بمجلس نیاورده اند اگر محظوری دارند بفرمایند .

نایب رئیس - در جلسه پنجشنبه جزء دستور خواهد آمد (مجلس یک ساعت ونیم از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۳۱۴
صورت مشروح جلسه روز ۳۱ شنبه
غرضی فقهة الاحرام ۱۳۲۶
مجلس دو ساعت ونیم قبل از غروب آفتاب در تحت ریاست آقای متین السلطنه نایب رئیس تشکیل گردید .
صورت مجلس روز یکشنبه (۲۸) را آقای آقا میرزا رضا خان قرائت نمودند . غائبین جلسه با اجازه شاهزاده سلیمان میرزا بدون اجازه آقایان دهخدا - آقا سید محمد باقر ادیب - آقا میرزا ابراهیم قمی - آقا میرزا یانس - آقای حسنعلیخان آقابانیکه از وقت مقرره تأخیر نموده اند - آقای معزز الملک یکساعت - آقای دکتر اسمعیل خان - آقای ناصر الاسلام - آقای دکتر رضا خان هریک .
۴۰ دقیقه .

نایب رئیس - آقای آقا میرزا ابراهیم در صورت مجلس فرمایشی داشتید ؟
آقا میرزا ابراهیم قمی - بنده را در جلسه قبل غائب بدون اجازه نوشته اند در صورتیکه کتباً اجازه خواسته بودم .

رئیس - با داره مباشرت باید اظهار نماید .
لواء الدوله - این که تقاضا شده بود برای با ورقه گرفته شود برای قانون انتخابات آن تقاضا را بنده کرده بودم اینجا قید نشده است که بنده تقاضا کرده ام .

نایب رئیس - اصلاح میشود - آقای آقا میرزا احمد در این صورت مجلس فرمایشی دارید .
آقا میرزا احمد قزوینی - راجع بهمان نوشته های مضمره است که در آخر جلسه قبل تقاضا کردم چنانچه جوابی رسیده است بفرمایند قرائت شود .

نایب رئیس - بریاست وزراء و بوزیر داخله نوشته شده است هنوز نفرستاده اند دیگر مخالفی نیست (صورت مجلس تصویب شد) راپورت کمیسیون فواید عامه و تجارت راجع بجلالیانس قرائت میشود (بمبارت ذیل قرائت شد)
راپورت کمیسیون تجارت بتاريخ ۲۰ شهر رجب ۱۳۲۹ طرح قانونیکه از طرف وزارت پست و تلگراف و تجارت در باب اجازه آوردن ماشین آلات چرم سازی که از دولت بجلالیانس داده شود در ذیل ماده واحده و فقرات پنج گانه بمجلس پیشنهاد شده و بکمیسیون پست و تلگراف و تجارت ارجاع گردیده تحت شور و مذاقه در آورده و بعد از اطلاعات لازمه مطابق ذیل بمجلس تقدیم مبدارد .

ماده واحده - وزارت تجارت مجاز است که بر ترتیب ذیل در آوردن ماشین آلات چرم سازی با جلالیانس مساعدت نماید (۱) ماشین آلات چرم سازی تا مبلغ سی هزار تومان ارزش از حقوق گمرکی معاف خواهد بود . (۲) هر مقدار دو اجناس ورنه که برای صنعت چرم سازی لازم و مخالف با قوانین مملکتی نباشد جلالیانس مجاز است تا مدت ۵ سال پس از اعضاء باندازه مصارف کارخانه خود بدون پرداختن حقوق گمرکی از خارج وارد نماید (۳) آلات چرم سازی را تهیه نکرده و بکار نیندازد از این دو فقره اختصاص مجروح خواهد بود . (۴) دو فقره اختصاص معافیت از حقوق گمرکی که دولت برای این اجازه به جلالیانس میدهد شخصی و بیچوجه قابل انتقال بغير نخواهد بود فقره پنجم پیشنهاد وزارت تجارت را که حقوق معافیت جلالیانس از تأدیه هر مالیاتیکه باین صفت وضع بشود تا مدت ده سال بود کمیسیون با اکثریت بنذیرت و تصویب نکرده

نایب رئیس - مذاکرات در کلیات است مخالفی هست .

حاج آقا - ماداخل شور این لایحه میشود با وجود این که لوابح مهمتر داشتیم گمان میکنم يك لایحه دیگری سابق آورده بودند که تقاضای آوردن آلات چرم سازی کرده بودند چیزیکه بنظر بنده میباشد این است که بکشورش هم در او شده باشد خوب بود در موقع آوردن این لایحه بمجلس این لایحه راهم از کمیسیون سابق این کمیسیون میخواست و در او مذاکره میکرد و يك تحقیقاتی هم از او کرده بود که در موقعیکه این اجازه داده میشود اسباب يك نقاری پیش نیاید و هر دو از کار بیفتند که هر دو تالی این لایحه ها از میان برود امروز که ما در نظر داریم يك ماشین آلات از برای چرم سازی وارد کنیم اسباب يك تناقض بشود چون سابقاً يك لایحه يك کسی دیگر تقدیم کرده بود که يك ماشین صابون سازی بیارود و موادی هم در او بود که از همان ماشینها ترتیب چرم سازی بدهد خوب بود آن لایحه را هم ملاحظه میکردند که با هم مربوط باشد و اگر این تباثی با آن داشته باشد گمان میکنم هم این هم از کار بیفتند و این نظری که ما داریم از بین برود از آقای مخبر محترم سؤال میکنم که آیا این تحقیق را کرده اند آن لایحه را در نظر داشته اند یا خیر .

افتخار الواعظین مخبر - بله آقای حاج آقا در نظر داشته باشند که یک لایحه بود متعلق بر بینه زاده و شرکاء او در ابتداء امتیاز خواسته بود یعنی انحصار میخواست امتیاز چرم سازی و صابون پزی را به کمیسیون فوائد عامه راپورتی داد مجلس و در مجلس آن راپورت قرائت شد مجلس انحصار را رد کرده بود منحصرا شد صابون پزی فقط آنها هم بدون انحصار و اینجا هم در این لایحه به پیچیده من الوجوه انحصاری نیست و چرم سازش هم یک کسی است که مدتی است در مالک خارجه در صنعت چرم سازی زحمتها کشیده و برای این صنعت خیلی خرجها کرده است و خیلی خدمات متحمل شده است و از نتایج صنعت خودش از چرمهاییکه حاصل دست خودش بود و ساخته بود بوزارت داخله ارائه داده بود و خیلی مورد توجه و تحسین شده بود این شخص میخواستند دو این مملکت این کار را رواج بدهد و از برای اینکه در سال يك مبلغ خیلی گزافی بول شما بخارجه نرود برای آوردن آن هائیکه باماشین ساخته میشود فقط جلالیانس برای تشویق این عمل سه فقره معافیت خواسته بود یکی آنکه ماشین آلانیکه تا مبلغ سی هزار تومان ارزش داشته باشد از حقوق گمرکی معاف باشد یکی هم وارد کردن دواجات و رنگ از برای اینکار لازم است ولی مخالفت با قوانین مملکت نباشد کمیسیون هر دو این معافیت را قبول کرده است لکن تقاضا کرده بود که تا مدت بیست سال سی سال دولت اجازه بدهد یعنی تا هر وقت که لازم دارد از برای خود وارد کند ولی کمیسیون تصویب نکرد و از برای تشویق او و ترویج اینکار فقط پنچسال را تصویب کرد و بعد از پنچسال چرم سازی او باندازه وسعت پیدا میکند که اگر دواجاتی ولو زمانی داشته باشند وارد کنند بتوانند آن جزئی حقوق گمرکی را بدهد و دیگر اینکه تقاضا کرده بود که هر وقت دولت مالیاتی برای این صنعت و این قبیل ماشین آلات بخواهد وضع کند او معاف باشد کمیسیون نظر باینکه هنوز مجلس برای چرمهای بخار و این ماشین آلات از برای این مملکت يك مالیاتی وضع نکرده و معلوم هم نیست که کسی وضع خواهد کرد و چرمهای او بهتر و بیشتر از چرمهاییکه با دست ساخته میشود خواهند بود از برای اینکه آن چرمهاییکه با دست ساخته میشود بگمرته از کار نیفتد و صنعتشان بالکلیه معدوم نشود کمیسیون وی ناداک از این مالیات معاف باشد بعد از تحقیق معلوم شد که مالیاتش هم يك مالیات جزئی است و جلالیانس چندان هم از دادنش انتظار نخواهد داشت و چندان سختی برای او نخواهد داشت و باز خاطر آقایان را متذکر میسازم که این لایحه غیر از آن لایحه است و این اجازه است که باین شخص داده میشود با دو فقره معافیت جزئی و استعفا دارم که آقایان چندان ایرادی نگیرند که زودتر بگذرد.

حاج وکیل الرعایا - این نیز اسباب تعجب نشود از اینکه گفتیم در کلیات مخالفیم یعنی اینکه اگر میگوئید من حیث المجموع گفته خیر من حیث المجموع مخالفت ندارم اما اگر تجربه بکنیم بدون ایراد نیست و ایراد خود را عرض میکنم اما اینکه این اجازه است صحیح است خیلی تبریک می

گویم و مملکت هم برای اینگونه صنایع منتظر است فقط چیزی را که لازم میدانم که در هیچ يك از این لوابیح که به مجلس می آید نباید باشد آن معافیت گمرک است و در خصوص آن لواز ماتیکه پسند برای کار میآورند نباید از گمرک معاف باشد نه آن آهنهاییکه بعد پیانورد تصور میکنم...

نایب رئیس - اینکه میفرمایید راجع به ماده اول است پس در کلیات مخالف نیستید.

حاج وکیل الرعایا - در کلیات مخالف نیستم.

نایب رئیس - پس باشد در موقع اظهار کنید.

میرزا ابراهیم خان - بنده عرض دارم **نایب رئیس** - بفرمائید.

میرزا ابراهیم خان - بنده فقط میخواستم که بمجلس معترم برسانم که این لایحه چون يك لایحه قانونی نیست و يك اجازه است برای آوردن ماشین آلات فوریتش را بنده تقاضا میکنم که محتاج بشورهای مقصل نباشد که معطل بشویم.

نایب رئیس - آقای آقا میرزا ابراهیم خان فوریت این لایحه را تقاضا میکنند آقایانی که فوریت را تصویب میکنند قیام نمایند (اعصاب قیام نمودند.)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد - رای میگیریم که داخل در مواد شویم - آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (اعصاب قیام نمودند.)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد (ماده اول - ماشین و آلات چرم سازی تا مبلغ سی هزار تومان ارزش از حقوق گمرکی معاف خواهد بود.

نایب رئیس - مخالفی هست.

میرزا داود خان - خواستم سؤال کنم نوشته ماشین آلات چرم سازی تا مبلغ سی هزار تومان گمان میکنم ماشین آلات چرم سازی ناسی هزار تومان ارزش داشته باشد سی هزار تومان از برای چیست گویا از آن تر باشد مخبر توضیح بدهد به بنیم از چه نظر است.

افتخار الواعظین - بر حسب تحقیقی کدر کمیسیون شده از معاون وزارت فوائد عامه هم تحقیقات بعمل آمد معلوم شد که بعضی ماشین آلات در فرنگ ساخته میشود که از سی هزار تومان هم بیشتر قیمت دارد و ممکن است تا صد هزار تومان قیمت داشته باشد بنا بر این بر حسب تخمین این مبلغ قید شده است.

نایب رئیس - برای اینکه این لایحه زودتر بگذرد تمنا میکنم از آقایان نمایندگان رعایت نظم را بفرمایند.

بهجت - میفرمائید سی هزار تومان چرانبند میخواهم سؤال کنم از مخبر معترم کمیسیون که اگر اینکار برای این آب و خاک نافع است چرا باید علاوه مبلغ سی هزار تومان معاف نباشد اگر فرضا چهل هزار تومان قیمت داشت چرا باید ده هزار تومان علاوه را گمرک بدهد همان عیبی که در عدم معافیت سی هزار تومان هست در چهل هزار تومان

صد هزار تومان هم هست علت تنقیدش دیگر از برای چیست مگر اجازه خواهیم داد دیگر تنقیدش سی هزار تومان جهت ندارد.

افتخار الواعظین - تنقیدی هزار تومان نسبت بسرمایه این شخص است این شخص آن ماشین آلانی که خودش خریداری کرده است حدس میزنه که سی هزار تومان خواهد شد پاپولایران آنوقت میگوید تا سی هزار تومان را معاف بدارید وقتی که شما میخواستید مساعدت کنید و برای این ماشین آلات گمان میکنم که آنقدر قابل مذاکره نباشد و برای معاف نمودن از گمرک هم فرق نمیکند که سی هزار تومان قیمت داشته باشد یا ۲۹ هزار تومان هیچ تفاوتی نمیکند.

میرزا داود خان - این بیانی که آقای مخبر میفرمایند تفاوتی ندارد و فرقی نمیکند بنده عرض میکنم اگر چنانچه فرق نمیکند لازم نکرده است که سی هزار تومان بدهد گمته تحمیلی ماشین وارد کنند که بیست هزار تومان قیمت داشته باشد تحمیلی چهل هزار تومان قیمتش باشد پس خوب است قید کنند که ماشین چرم سازی از حقوق گمرکی معاف خواهد بود گویا همینقدر که از حقوق گمرکی معاف است کافی باشد.

افتخار الواعظین - این از برای این است که گمرک هم تکلیف خودش را بدانند بهترین است که قیمتش را تعیین کنیم برای اینکه شاید ما گمته يك ماشین آلات از برای اینکار معاف خواهد بود از حقوق گمرکی (بنده نیگویم جلالیانس این کار را خواهد کرد) اما شاید کسی دیگر در ضمن این ماشین آلات يك ماشین دیگر برای چیز دیگر وارد کنند این است که نوشتم تا قیمت سی هزار تومان از حقوق گمرکی معاف خواهد بود اما اگر بخواهد چهل هزار تومان بیاورد باید گمرک ده هزار تومان او را بدهد.

بهجت - باز بر تعجب بنده افزوده شده است اگر احتمال داده میشود که ماشین دیگر در ضمن باشد آنرا گمرک باید تفتیش بکند و اگر چیز دیگری هم بود حقوق گمرکی او را بگیرد هیچ هلت ندارد که ما سی هزار تومان را قید بکنیم و این هیچ دلیلی نیست که آقای مخبر فرمودند که برای سرمایه این شخص است بنا بر این تقریر بنده این لفظی هزار تومان را زیاد میدانه و يك پیشنهادی هم کرده ام که این لفظ ساقط شود هیچ فایده هم ندارد غیر از آنکه جلو آن ضعف را بگیرد.

لواء الدوله - اینکه تقید کرده ایم سی هزار تومان صرفه دولت است و الا ممکن بود بدون قید بنویسند آنهم تا صد هزار تومان دو صد هزار تومان وارد بکنند بدون گمرک علت ندارد که شما قید بنویسید بنده عرض میکنم که اگر پنج تومان هم باشد باید قید کرد این قید برای دولت نافع است برای آنجا هائی که مخبر فرمودند این شخص را نیگوئیم که اینکار را خواهد کرد شاید باین اسم دو صد هزار تومان ماشین آلات وارد کردند البته این قید لازم است.

نایب رئیس - پیشنهادی آقای بهجت کرده اند قرائت میشود (بیمارت ذیل قرائت شد) بنده تقاضا میکنم که لفظ سی هزار تومان حذف شود.

نایب رئیس - بنده متوجه میکنم خاطر نماینده معترم مرا که بنده نمیتوانم رای بگیریم و این پیشنهاد موضوع نخواهد داشت در فقرات لایحه بقیام و نمود رای خواهیم گرفت در کلیه با اوراق فقره اول دوم تبه خوانده میشود (مجدداً ماده اول قرائت شد)

نایب رئیس - آقایانی که ماده اول را بطریقی که قرائت کردید تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد - ماده (۲) (بیمارت ذیل قرائت شد)

ماده (۲) هر مقدار دواجات و رنگ که برای صنف چرم سازی لازم و مخالف با قوانین مملکتی نباشد جلالیانس مجاز است تا مدت پنج سال پس از امضاء باندازه مصارف کارخانه خود بدون پرداختن حقوق گمرکی از خارج وارد نماید.

نایب رئیس - مخالفی هست.

حاج شیخعلی خراسانی - این لفظ هر مقدار محدود و معلوم نیست که چند روز از حقوق گمرکی معاف خواهند بود بهتر اینست که یکو هیچی را در نظر بگیرند آنقدر دواجات و درنگ لازم دارد و تا آن اندازه را که وزارت فوائد عامه لازم میداند بنویسند بنده دست جلالیانس و بهمان اندازه هر مقدار میتواند رنگ و دواجات از برای ماشین چرم سازی بیاورد و از گمرک معاف باشد تا پنچسال ممکن است يك کرورد هم رنگ وارد کند و نگاه بدارد برای بعد بهتر این است تعیین شود تا چهار پنج هزار تومان مثل ماده اول همانطور که ماده اول بوده تعیین باشد که تا فلان مقدار که باشد از حقوق گمرکی معاف است.

افتخار الواعظین - گویا آقای حاج شیخ علی خود ماده را دقت و ملاحظه فرموده اند میگویند هر اندازه رنگ و دواجات که لازم است بصرف کارخانه پرسد زیاد از مصرف کارخانه نمیتواند وارد بکند حالا میفرمایند کسی باید مصرف را معین بکند باید ورود بوزارت فوائد عامه او تحقیقات بکند که او در هر سال بقد قدر برای اینکار خانه دواجات و رنگ لازم دارد و آن اندازه را که وزارت فوائد عامه لازم میداند بنویسند میباید بست جلالیانس و جلالیانس هم عین آن نوشته وزارت فوائد عامه را بگمرک ارائه میدهند و بهمان اندازه دواجات و رنگ که وارد میکنند از حقوق گمرک معاف خواهد بود و دیگر دواجات و رنگی که از برای چرم سازی وارد کنند چیزی بنده که برای ده سال نگاه بدارد بر حسب تحقیقاتی که شده است نهایت سه سال یا چهار سال بیشتر نمیتواند آن رنگها را نگاه داشته او را هم عرض کردم که وزیر باید مقدار او را هم معین کند و نوشته بسا و بنده او آن نوشته را به گمرک نشان میدهند آنوقت بهمان اندازه از حقوق گمرکی معاف خواهد بود علاوه اگر بخواهد وارد کند بدیعی است که از گمرک خواهند گرفت.

حاج وکیل الرعایا - بنده با اینکه خیلی مایلیم که این جور تأسیسات و کارخانه جات در این مملکت زیاد شود تا آن اندازه هم راضی نیستم که ما آنقدر معافیت را داخل گمرک میکنیم که آنها هم يك صورت ثباتی پیدا نکنند این اجازه را خواسته است يك تجارت

خوبی است که محتاج باین معافیت نباشد و علاوه هم اگر لازم میداند که دولت با يك کمکی بکند شاید بنده از آن اشخاصی باشم که حاضر باشم رای بدهم اما هیچوقت بنده نمیتوانم راضی بشوم که گمرک را ثابت خانه بکنند و گمان میکنم که آقایان نمایندگان هم اهمیت این مطلب را بدانند که چه عرض میکنم.

معین الرعایا - بنده تصور میکنم برای ترویج این جور کارها دولت هر قدر ممکن باشد لازم است يك مددی بکنند اینهم که میگویند از گمرک معاف شود این يك چیزی است که تازه میخواستند این شخص وارد بکند و دولت آنرا از حقوق گمرکی معاف میکند البته اگر بخواهند این نوع کارخانه جات احداث بشود باید دولت يك ساعتی بکند و الا دائر نمیشود یا در گمرک یا در سایر مورد باید يك مدد مستقیم در این جور کارها بکنند و الا این کارها ترتیب پیدا نمیکند و ترویج نخواهد شد در ایران و بنده تصویب میکنم که این کار زودتر در ایران بشود و تصویب میکنم معافیت او را از گمرک و اینهم که میفرمایند مقدار معین بشود که سالی بقد قدر وارد نماید آنهم صحیح نیست بجهت اینکه آن کارخانه که میگویند سی هزار تومان قیمت دارد میاورد معلوم است بقد قدر دواجات و لوازم میخواستند البته وزارت فوائد عامه اندازه رنگش را در ظرف سال که لازم است معین میکند و بهمان اندازه وارد میکند و از گمرک هم معاف میشود.

لواء الدوله - اینکه تقیه نکنیم در اینجا که مدت آن معلوم باشد گویا اینقدرها ما نمیتوانیم اطمینان داشته باشیم که دیگران معین بکنند دوا که معین نیست که چه دوائی است هر دوائی را که میگویند دوا هم درین مملکت خیلی است پس نباید محدود بشود که در هر سالی چه مقدار باید باشد حالا آمدیم معاشین شدیم از وزارت فوائد عامه و گفتیم که بنظر او باشد و او معین بکنند این را باید در اینجا قید بکنیم که بطور قانونی سالی مقداری میتواند وارد کند و بیش از آن اگر وارد کرد گمرک بدهد که اگر هم بیکار نماندند باشد و هم او فائده برده باشد و الا نمیشود گفت که پنچسالی هر مقداری بیاورد شاید يك مقداری حاضر کرده باشد که از این دخل ببرد بنده بدون قید این اصلاح نمیدانم.

نایب رئیس - دو فقره پیشنهاد شده است قرائت میشود (بیمارت ذیل قرائت شد) (۱) از طرف آقای دکتر سعید الاطباء بنده پیشنهاد میکنم که ماده (۲) اینقسم نوشته شود.

ماده (۲) هر مقدار دواجات و رنگ که برای صنعت چرم سازی لازم و مخالف با قوانین مملکتی نباشد جلالیانس مجاز است تا مدت پنچسالی پس از امضاء باندازه مصارف کارخانه خود بدون پرداختن حقوق گمرکی از خارج وارد نماید.

(۲) از طرف آقای ارباب کبخسرو بنده پیشنهاد میکنم ماده دوم اینقسم نوشته شود.

(ماده ۲) هر مقدار دواجات و رنگ که برای مصرف پنچسالیه صنعت چرم سازی لازم و مخالف با قوانین مملکتی نباشد جلالیانس مجاز است تا مدت پنج سال پس از امضاء باندازه مصارف کارخانه خود بدون پرداختن از حقوق گمرکی از خارج وارد نماید.

حاج وکیل الرعایا - بنده با اینکه خیلی مایلیم که این جور تأسیسات و کارخانه جات در این مملکت زیاد شود تا آن اندازه هم راضی نیستم که ما آنقدر معافیت را داخل گمرک میکنیم که آنها هم يك صورت ثباتی پیدا نکنند این اجازه را خواسته است يك تجارت

طرف وزارت فوائد عامه بدون پرداختن حقوق گمرکی از خارج وارد نماید.

نایب رئیس - چنانچه ملاحظه میفرمائید هر دو پیشنهاد بيك مضمون است تفاوتی که دارد فقط اطلاع وزارت فوائد عامه است - مخبر قبول میکند.

افتخار الواعظین - بنده با اطلاع وزارت فوائد عامه را قبول میکنم نوشته شود تا پنچسال باندازه مصارف کارخانه خود به تعیین وزارت فوائد عامه.

ارباب کبخسرو - پیشنهاد بنده فرقی این است که بنده قید کرده ام که برای مصرف پنچسال بجهت اینکه در ظرف پنچسال ممکن است تهیه چندین سال نشود و مقدارش تعیین نیست باید تعیین آنقدر از طرف وزارت فوائد عامه بشود بقدر مصرف پنچسال وارد نماید.

سعید الاطباء - اگر چه چندان مهم نیست ولی همینقدر میخواستم عرض کنم که همین ماده که در اینجا نوشته شده است که پس از امضاء باندازه مصارف خود معلوم میشود که برای پنچسال است این اصلاح را.

افتخار الواعظین - عین این ماده که نوشته شده است مقصود آقای ارباب را میرورانده بجهت اینکه میگوید (تا مدت پنچسال پس از امضاء باندازه مصارف کارخانه خود بدون پرداختن حقوق گمرکی معاف خواهد بود) و بنده این مسئله را هم خواستم عرض کنم که باید نظر داشته باشند سایر مالک دنیا که مملکتشان را آباد کرده اند و ماشین آلات و کارخانه جات را آورده دولت دستی بول میدهند برای اینکه آن صنعت و تجارت را در مملکت خودش رواج نماید حتی از برای ترویج تجارت خودشان در سایر ممالک علاوه که حقوق گمرک را معاف میکنند دستی هم بول میدهند که اینهم بعضی از آقایان با اطلاع از مال التجاره خارجه میدانند و بنده تعجب میکنم که چه فرق است بین دولت و ملت در سال يك مبلغ گزافی مال شما میرود بخارجه حالا در سال دولت يك حقوق جزئی در گمرک معاف میکند و در مقابل آن بولی که بخارجه میرود در ممالک باقی میماند باید حاضر باشید از برای ترویج و از برای همکاری کردن با تجار و بهر شکل باشد باید همکاری بنمایند.

ارباب کبخسرو - سوء تفاهمی شده است اجازه میفرمائید.

نایب رئیس - اگر سوء تفاهم در تعلق جنابعالی شده است بفرمائید.

ارباب کبخسرو - بنده هیچ در پیشنهاد خودم عرض نکردم منحصرا باشد بنچسالی چون در راپورت نوشته شده است پنچسال بنده هم عرض کردم پنچسال کواضح باشد حالا اگر کمیسیون مقصودش این است که پنج سال کم است زیادتر پیشنهاد کنند بنده مخالف نیستم مقصود بنده این بود که مطلب باید واضح شود (گفته شد صحیح است)

(پیشنهاد آقای ارباب مجدداً قرائت شد)

نایب رئیس - مخبر قبول میکند پیشنهاد آقای دکتر سعید الاطباء هم همین مضمون است

افتخار الواعظین - عرض کردم ضرر ندارد بنویسند کمیسیون قبول دارد. **دکتر سیدالاطباء** - بنده هم پیشنهاد آقای ارباب را قبول دارم. **نایب رئیس** دو فقره پیشنهاد دیگر شده است خوانده میشود. (از طرف آقای کاشف بعبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که آنچه دواجات جهت کارخانه جرم سازی وارد نماید موافق تعرفه گمرک حقوق گمرک او را می بردارد.

کاشف - بنده هیچ مخالفتی ندارم که راجع باینگونه کارخانجات که وارد مملکت میشود دولت همه قسم مساعدت بکند ولی همیشه مجلس شورای ملی باین ملاحظه را بکنند که این اجاره ها و امتیازها که داده میشود مطابق با امتیازات واجاره های سابق باشد که هر قدر آن شخص خواسته باشد لوازمات وارد کند از حقوق گمرکی معاف است و خیلی ضرر دولت و ملت شده است و دولت اگر بخواهد فریاضا دست هم یول باو بدهد ربطی باین ندارد که هر چه بخواهد وارد کند از حقوق گمرک معاف باشد فقط گمرک ثبت او را بردارد اینکه بعضی از آقایان میگویند وزارت فوائد عامه بکنند وزارت فوائد عامه چطور در همین بکنند صاحب امتیاز خواهد گفت که فلان قدر برای هر سال لازم است وزارت فوائد عامه چطور در همین معین بکنند کابین کم است یازاد و این اسباب این میشود کدو مرتبه اسباب ضرر و خسارت دولت و ملت خواهد شد.

مهمین الرعایا - اینکه آقای کاشف فرمودند تعرفه گمرکی گرفته میشود این مسلم است که گمرک تعرفه باو خواهد داد ولی اگر بنا شود که حقوق گمرکی هم از او گرفته شود پس دیگر لازم نبود که بیاید ب مجلس بجهت اینکه اگر ایقت و مساعدت از دولت اقدام بکنند فقط نظر دولت بر این است که یک ترویجی باین کار نموده باشد و این ترویج هم بیک چیزی نیست که دولت دستی بدهد تقش اینهم خیلی آسان است چنانچه عرض کردم بیک کارخانه کسی هزار تومان تمام میشود باینکه اینها وزارت فوائد عامه بخوبی میتوانند معین کنند که این سابقه چقدر دواجات لازم دارد وقتی که معین کرد فوری اطلاع میدهم که باین قدر را گمرک بگیرند و اگر علاوه وارد شد گمرک بگیرند.

نایب رئیس - کمیسیون قبول نمیکند **افتخار الواعظین** - کمیسیون قبول نمیکند **مهمین الرعایا** - بنده تصور میکنم که این بکلی مخالف است با آن مقصود اول مقصود اول این بوده است که دواجاتیکه برای این کار می آید از گمرک معاف باشد حالا که بانصدت تومان آقای ادیب التجار نوشته اند این بکلی مخالف آن ترتیب است برای اینکه ممکن است این بانصدت تومان را اگر ما تصویب نکنیم شاید زیاد باشد یا فریاضا کم باشد و اینکه فرمودند این مال ملت دولت است عرض میکنم منافع اینهم راجع بدولت و ملت است چنانچه امتیاز صابون سازی را دادیم الان می بینیم در بازار صابونی را که یکی سبشاهی میفرودند حالا یازده شاهی میفرودند این تمام منافع بیچ ملت خواهد رفت (گفتند صحیح است)

نایب رئیس - ابتدایه رای گرفته میشود در قابل توجه بودن پیشنهاد آقای ادیب التجار (اظهار کردند که دو باره خوانده شود) مجدداً قرائت شد **نایب رئیس** - رای میگیریم آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند) **نایب رئیس** - قابل توجه نشد. **ادیب التجار** - پیشنهاد دیگری هم دارم. **نایب رئیس** - پیشنهاد دیگری آقای ادیب التجار کرده اند خوانده میشود ولی لازم است خاطر نمایندگان را مطلع کنم که این پیشنهادها را قبلاً وقت بکنند والا نیز اینکه اسباب تلف کردن وقت

بشود فائده دیگری ندارد و چون در این پیشنهاد مبلغی قید شده است این است که خوانده میشود. (پیشنهاد مزبور بعبارت ذیل خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم دواجات که برای جرم سازی وارد میشوند و آنها را باندازه حقوق گمرکی او را بدهد دواجات او را هم گمرک بدهد پس مجلس شورای ملی و دولت چه مساعدتی برای ترویج صنعت باو کرده است و کی برسد این مملکت همانند و حال که من هم حاضر از برای این که از خزانه دولت دستی بشا بندهم از برای آن که مال التجاره من بیخارج برود نه اینکه مال التجاره خارج بمملکت من بیاید.

نایب رئیس - این معین رای میگیریم باین پیشنهاد آقای کاشف آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند) **نایب رئیس** - قابل توجه نشد. **ادیب التجار** - پیشنهاد دیگری آقای ادیب التجار کرده اند خوانده میشود ولی لازم است خاطر نمایندگان را مطلع کنم که این پیشنهادها را قبلاً وقت بکنند والا نیز اینکه اسباب تلف کردن وقت

ارباب پیشنهاد کرده اند بیک مرتبه دیگر خوانده میشود (بعبارت ذیل خوانده شد) ۲ هر مقدار دواجات ورنه که برای مصرف ۵ سال صنعت جرم سازی لازم و مخالف با قوانین مملکتی باشد مجاز است تا مدت ۵ سال پس از آنصفا با تعیین مقدار مصرف کارخانه از طرف وزارت فوائد عامه بدون پرداختن حقوق گمرکی از خارج وارد نماید

کاشف - برای اینکه مبلغ معین رای داده باشیم خوب است قیمت معین شود **نایب رئیس** - پیشنهاد شد و در شد آقایانی که این ماده را بطوریکه قرائت شد تصویب میفرمایند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد فقره سوم خوانده میشود (بببارت ذیل خوانده شد) سوم - تا مدت دو سال پس از امضاء اگر جلالیانس ماشین و آلات جرم سازی را تهیه نکند و بکار نیندازد از این دو فقره اختصاصی معزوم خواهد بود

دکتر سیدالاطباء - این کلمه اختصاصی که در اینجاست در واقع بکنوع اختصاص امر رساند و بکنوع انحصار را دارد همین قدر که اینجا نوشته شود دو فقره فوق کافی است نمیدانم اختصاص چه معنی دارد یعنی دیگری نمیتواند که پیشنهاد بکنند و معافیت نخواهد بود

افتخار الواعظین - در ماده بعداگر ملاحظه فرمایند نوشته است دو فقره اختصاص معافیت و اگر یازهم صحیح نمی دانند نوشته شود از این دو فقره معافیت.

حاج آقا - بنده این مدتی که کمیسیون معین کرده است که تا مدت دو سال اگر بناورند معزوم خواهند بود این مدت دو سال که زیاد میدانم بجهت اینکه خیلی اشخاص هستند که در مقام آوردن کارخانجات هستند و بنده میدانم که بیک کارخانه که بیک کسی نخواهد وارد کند بیک اختصاص باینکه معافیتی میکند آن وقت دیگران که در این مقام هستند نمیتوانند کارخانه وارد کنند منتظر هستند که به پیوند او قائم میکنند یا بخواه هر چوقت در این مقام نیستند که دوسه کارخانه راجع بچند صنعت مختلف یا بیک صنعت وارد کنند همیشه منتظرند که به پیوند دیگری که وارد کرده است یا بخواه وارد کند فائده میرسد یا خیر اگر دیدند که فائده برد آنها هم وارد میکنند اگر دیدند فائده نبرد وارد نمی کنند و اگر این شخص که این اجازه را خواسته زود اقدام نکند و نیارد اسباب این میشود که سایرین نخواهند در این مدت آورد و منتظر او میشوند باینجهت بنده دوسال را زیاد میدانم پیشنهاد میکنم که یک سال باشد

افتخار الواعظین - کمیسیون هزار تومان پول میدهد برای ماشین و آلات بیک صنعتی بیخود پول خودش را بی مصرف نخواهد گذاشت و بقدری که ممکن باشد میخواهد آن ماشین را بکار بیندازد که از او فائده برود اما اینکه چرا مقدمه دوسال قرار دادیم آقایان باید این را در نظر داشته باشند که این حداکثر مدت است اگر چنانچه در این مدت مشغول نشود و آنکارخانه را بکار نیندازد این معافیت از او سلب خواهد شد این حد اکثر است و دیگر آنکه کسی تا یک ماشین را وارد و جایش را معین کند و شاگرد و اعضاء برای آن حاضر کند و

رنک و سایر لوازمات آنرا تهیه بکنند بدیهی است که این بیک سال طول خواهد کشید ولی بنده باقی حاج آقا اطمینان می دهم که جلالیانس منتظر این دو سال که در اینجا نوشته شده نشود بیک ساعت هم زودتر اگر ممکن باشد کارخانه خودش را بکار بیندازد

نایب رئیس - دو فقره پیشنهاد شده است قرائت میشود از طرف آقا شیخ ابراهیم زنجبانی (بعبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم فقره سوم چنین اصلاح شود ، اگر جلالیانس از تاریخ امضاء الی دوسال کارخانه خود را بکار نیندازد از معافیت مقرر در فقره فوق معزوم خواهد بود (از طرف دکتر سیدالاطباء بعبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که ماده سیم این قسم شود ، تا مدت دوسال پس از امضاء اگر جلالیانس ماشین و آلات جرم سازی را تهیه نکرده بکار نیندازد از دو فقره معافیت فوق معزوم خواهد بود (از طرف دکتر سیدالاطباء بعبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که ماده سیم این قسم شود ، تا مدت دوسال پس از امضاء اگر جلالیانس ماشین و آلات جرم سازی را تهیه نکرده بکار نیندازد از دو فقره معافیت فوق معزوم خواهد بود

افتخار الواعظین - اولاً بهیچ وجه حق دیگری را ضایع نکرده ایم و نخواستیم کرد فردا و پس فردا بیایند و از ما اجازه بخواهند متصل اجازه میدهم که ماشین آلات بیاورند هیچ فرق نمیکند چه دو سال باشد چه یک سال باشد و بنده اطمینان میدهم بجای آقا که جلالیانس فقط منتظر گذشتن این است فوراً منتظر گذشتن این است فوراً ماشین خودش را بازلی وارد خواهد کرد عرض کردم بیک کسیکه سی هزار تومان خرج کرده است او از ما تعجیلش بیشتر است و این اکثر مدتی است که مجلس شورای ملی باو وقت میدهد که در این مدت اگر وارد کرد و براه انداخت از این دو فقره معاف میشود و آلا معزوم خواهد شد و بنده قول میدهم که تا ششماه دیگر جلالیانس ماشین را وارد کند و بکار بیندازد

دکتر سیدالاطباء - اینجا چیزی که بنده تصور میکنم اینستکه آقای حاج آقا اشتباه میکنند این امتیاز و اجازه این نه اختیار است نه انحصار هر کس میتواند بیاید این اجازه را از مجلس شورای ملی بگیرد باینجهت بنده اصلاً این مدت را زیاد میدانم بجهت اینکه این لازم نیست که قید بکنند در مدت دو سال اگر نیارود و بیه از این مدت بیاورد معزوم است بواسطه اینکه آن وقت نه اجازه است نه امتیاز چه وارد بکنند چه وارد نکنند همه قسم میتوان اقدام بکنند و عوض بیک کارخانه جرم سازی ده کارخانه وارد بکنند در این صورت هیچگونه مساعدتی باو نشده است

نایب رئیس - مذاکرات کافی است حالارای میگیریم در این دو پیشنهاد که مدت را یک سال پیشنهاد کرده اند آقایانی که قابل توجه می دانند پیشنهاد را در خصوص مدت یک سال قیام نمایند (بعضی قیام کردند)

نایب رئیس - قابل توجه نشد پیشنهادی از طرف آقای انتظام الحکماء شده است قرائت میشود (بببارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم اگر جلالیانس در مدت بیست ماه کارخانه جرم سازی را دادر نکند از این معافیت معزوم خواهد بود

نایب رئیس - توضیحی دارم بفرمایند **انتظام الحکماء** - چون واضح است بیک چنین کارخانه را که بکنفر خواهد وارد بکنند

این خارج و این جا راه بیندازد در مدت يك سال این خیلی كم است اقلاً باید يكسال تهیه بکنند هفت هشت ماه هم لازم است تا اینکه سوار بکنند و دوسال که مدت فرار داده بودند زیاد بنظر می آید به پیشنهاد یکسال هم که رد شد اینستکه بنده بیستماه پیشنهاد کردم که حدوسط باشد.

نایب رئیس - باین پیشنهاد آقای انتظام‌العکماه رای گرفته میشود آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند .

(کسی قیام نکرد)

نایب رئیس - قابل توجه نشد مجدداً فقره سوم قرائت میشود (فقره سوم مجدداً قرائت شد) .

نایب رئیس - آقایانیکه فقره سوم را بطوریکه قرائت شد تصویب میکنند قیام نمایند .

نایب رئیس - تصویب شد فقره چهارم قرائت میشود (بمبارت ذیل قرائت شد) .

۴ - دو فقره اختصاص معافیت از حقوق گمرکی که دولت برای این اجازه بجلالیانسی میدهد شخصی و به چه وجه قابل انتقال بنظر خواهد بود .

حاج شیخ اسدالله - میخواستم سئوال کنم اینکه میگویند قابل انتقال بهیچکس نیست اگر بخواهد یک تبه داخله هم انتقال بدهد نتواند این صحیح نیست بواسطه اینکه ممکن است این شخص بخواهد بیک کسی دیگر از تبه داخله این کارخانه را بر فرود چراتواند .

افتخار الواعظین - بواسطه اینکه آنکه تبه داخله است و مایل است یک ماشینی بخرد بیاید از مجلس اجازه بگیرد البته مجلس شورای ملی هم با او مساعدت خواهد کرد .

ادیب التجار - میخواستم بدانم که بجلالیانسی تبعه دولت ایران است یا تبعه دولت دیگری.

افتخار الواعظین - این مساعدت بجلالیانسی میشود بجهت اینکه تبعه دولت علیه ایران است .

همن الراعیان - اینکه میگویند قابل انتقال بغير نیست بجهت اینکه ممکن است این شخص فوت کند در این تبه این و اینکارخانه با اولادش انتقال بیاید و بموجب این ماده آنها از این معافیت محروم خواهند بود بمقتبه بنده خوب است فید شود که در این مدت اگر او ازین فوت این معافیت با اولادش خواهد رسید .

حاج شیخ اسدالله - این که فرمودند هر کسی میخواهد پیشنهاد میکنند با او هم مساعدت میشود در خصوص همین کارخانه بنده عرض میکنم که این شخص کارخانه را وارد کرد پس از یکسال با دوسال فرصت آنوقت بموجب این ماده دو معافیتی که با او داده شده است از اینکه بخرد سلب خواهد شد آن شخص که این را خریداری است اگر محتاج شود به بعضی آلات و ادویه برای این ماشین البته باید گمرک بدهد و حال اینکه اجازه داده ایم که پنجسال ماشین آلات و جوهریات وارد بکنند و معاف باشد از دادن گمرک در اینصورت بنده این قید شخص بودن را زائد میدانم در صورتی که منتقل کرد بدیگری باید دیگری هم همین معافیت را دارا باشد .

افتخار الواعظین - بنده هیچ متوقع نبودم که این فرمایشی را آقای حاج شیخ اسدالله بفرمایند

شاید فردا یکی از اتباع داخله آمد از ما یک اجازه خواست و بعضی مساعدت ها و بعضی معافیتها خواست و مجلس هم از برای اینکه شروع کرده باشد با بادی و تروت ملت ایران بعضی همراهی ها با او بکنند و بعد او بیاید برود بیکی از اتباع خارجه بفرود و بدهم عرض میکنم که اینکار منحصر بجلالیانسی نیست شرکتی دائر شده که جلالیانسی یکی از شرکا است .

رئیس - رای گرفته میشود بفقره چهارم آقایانیکه فقره چهارم را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) .

نایب رئیس - با اکثریت تصویب شد يك ماده العاقبه آقای افتخار الواعظین پیشنهاد کرده اند قرائت میشود .

(بمبارت ذیل قرائت شد) .

بنده پیشنهاد میکنم که ماده بعنوان ماده پنج زیاد شود .

که جلالیانسی از تادیبه مالیاتی که باین صحت بعد از این وضع شود تا مدت پنج سال شسی معاف خواهد بود .

نایب رئیس - این پیشنهاد شخصی است یا از طرف کمیسیون پیشنهاد کرده آید ؟

افتخار الواعظین - پیشنهاد شخصی است آقایان باید خاطر مبارکشان مسوق باشد که فرق است بین مالیاتی که امروزه دولت بگیرد از این صنعتی که امروزه هست که گرفته میشود از کسانی که مشغول جرم سازی با دست هستند و بین مالیاتی که بعد از این وضع میشود از طرف مجلس شورای ملی از برای این شکل صنعت ها در لایحه که از طرف وزارت تجارت پیشنهاد شده بود وزارت تجارت برای اینکه يك تشویقی که باشد باینطور امتیازها يك ماده نوشته بود که جلالیانسی از مالیاتی که دولت بگیرد تاده سال معاف خواهند بود کمیسیون آنرا رد کرد و گفت چون نهادن مجلس شورای ملی تا به حال ده سال دیگر يك چنین مالیاتی وضع خواهد کرد یا نه بجهت وارد مذاکره او نشد و برای اینکه صنعه مالیاتی حالیه دولت نرسد گفتند مالیاتی که امروزه هست بدهد یا نه بجهت بنده هم پیشنهاد کردم که مالیاتی که حالیه میدهند او هم بدهد لکن در آتیه اگر مالیاتی وضع شد او معاف باشد .

حاج آقا - بنده تعجب میکنم از این پیشنهادی که بفرمایند و بفرمایند که من پیشنهاد کرده ام که مالیاتی که امروزه داده میشود آنرا بدهند بعد که مالیاتی وضع شد او معاف باشد اولاً بنده نفهمیدم که چه فرقی است بین مالیات حالیه با يك مالیاتی که بعد از روی تناسیب مجلس باینطور چیزها وضع میکنند علاوه بر این بنده سئوال میکنم از پیشنهاد کننده که آیا آن مالیاتی که مجلس بدموضع میکنند بطور اشخاصی نیست که مخصوصاً بدست جرم در دست میکنند که اشخاصی ضعیفی هستند آنوقت آن اشخاصیکه بدست جرم دست میکنند آن مالیات را بدهند و آن شخصیکه دارای يك کارخانه است از این مالیات معاف باشد بنده میدانم از روی چه فلسفه و از روی چه نظری است که این پیشنهاد را کرده اند بنده این پیشنهاد را رد میکنم و اگر من بعد از این مجلس

يك چیزی و يك مالیاتی وضع کند از روی تناسیب خواهد بود و عموماً باید بدانند (اغلب تصدین نموده و برای اجازه اظهار مخالفت با پیشنهاد مزبور نمودند)

رئیس - ملزم میشود همه مخالفند با این پیشنهاد . . .

افتخار الواعظین - بنده مسترد میدارم .

نایب رئیس - آقای افتخار پیشنهاد خودشان را مسترد داشتند پیشنهاد دیگری است که از طرف آقا میرزا رضای مستوفی قرائت میشود (پیشنهاد مزبور بمبارت ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم فقره پنجم اینطور نوشته شود - بعد از دائر شدن کارخانه تا مدت دوسال از مالیات معاف خواهد بود بعد از انقضای مدت مزبور مطابق قرارداد وزارت تجارت بدولت میردازد .

نایب رئیس - اولاً فقره پنجمی نداریم این ماده العاقبه است پیشنهاد میکنید اگر توضیحی دارید بفرمائید .

آقای میرزا رضای مستوفی - در داخله برای این چیزها هنوز مالیاتی وضع نشده است و حالیه هم بواسطه اینکه این جرم که ساخته میشود و این کارخانه دائر میشود يك قسمتی از جرم خارجه که حمل میشود لابد باید يك رعایتی دو حق او کرد که رونقی پیدا کند اگر میخواهید در بند امر اینکار را کرده باشید رعایتی نشده بنده عقیده ام این است که دوسال بان معافیت بدهید یعنی باین شرط باشد که بعد از دوسال که این کارخانه راه افتاد آنوقت مالیات بدهد .

نایب رئیس - رای میکنیم باین ماده العاقبه که آقای مستوفی پیشنهاد کرده اند آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند (کسی قیام نکرد)

نایب رئیس - قابل توجه نگردید (شور در کلیات این لایحه است)

حاج آقا - بنده در کلیات که مخالف هستم بواسطه این است که در يك قانونی که چند ماده باشد اگر يك فقره ماش بنظر مخالف آید لابد انسان در کلیات مخالف است بنده چندین مرتبه عرض کردم این لایحه که گذشته است يك لایحه اجازه و موافقتی است که بیک نفر تاجر میدانند بجهت توسیع تجارت و تشویق او برای ترویج يك صنعتی در مملکت و چون واقع از بیان خود ما پوس شدم که نهادن این مقصود خود را بیان نمایم در آن اشکالی که در نظر من بیاید و همه جواب میدادند که این امتیاز نیست يك اجازه است و تصور کردند که من میگویم يك امتیاز است البته این لایحه يك اجازه است که داده میشود است البته این لایحه به هر کس دیگر هم خواست البته مجلس شورای ملی حاضر است که با او هم اجازه بدهد که او مشغول کسب بشود بنده عرض میکنم يك کسیکه اجازه گرفت نسبت بیک کارخانه در این مملکت و بعد از این که مردم با خبر شدند که يك کسی در صدد تهیه يك کارخانه است آیا دیگری اقدام میکند با آوردن اینکارخانه یا نمیتکنند بنده عرض کردم و باز هم تکرار میکنم و خواهش میکنم التفات بفرمائید خبر وارد نمیکند و جرأت با اقدام نمیکند تمام منتظر آن اولی هستند یعنی میخواهند به پیشنهاد کسیکه مقدم بوده است برای اینکار او وارد بکنند به بند برای او صرفه و فائده دارد اگر فائده

دارد آنها هم بیآورند اگر صرفه ندارد که نمی آورند این مسئله خودش يك زارع شخصی است و بطی بیک انحصاری ندارد که از طرف دولت شده باشد بیک کسی که دیگری میتواند بیآورند که خیر همینقدر که میدانند يك کسی در صدد است که کارخانه بیآورد صبر میکنند تا به بیند آن چه طور میشود چون مدت دو سال این اجازه را قرارداد داده اند که تا دو سال وارد کنند بنده دو سال را زیاد میدانم از این جهت من مخالف در کلیات این لایحه هستم و اگر آند سال را کمتر بکنند آن وقت بنده موافق هستم با کلیات این لایحه والا اگر دو سال باشد دیگران تا دو سال شوند بنده بکلی مخالف با این لایحه

نواعادلانوله - عرض کنم اولاً که باید در این خصوص ما خیلی تشویق بکنیم اینگونه اشخاص را که زیاد شوند در مملکت ما و اینکه آقای حاج آقا میفرمایند دو سال زیاد است این شخص تصور کرده است و سنجیده است که در عرض دو سال شاید بتواند وارد کندهلی حرف در اینجا است که در خصوص مستخدمین خارجه بگردد گفت مواجب آنها کم باشد وزیر مالیه گفتند که اگر طرف راضی شود این شخص که باین پنج مایه اجازه بگیرد نامی آئیم يك ماده پنجمی بر این زیاد میکنیم و از مدت هم کم میکنیم اگر بیشتر از این معافیت با مالیات یا چیز دیگر میخواست خودش می نوشت ما کاسه گرم تر از آتش که نیتیم پس امروز ما باید شروع بکنیم به ترویج کردن صنایع و با آنها رعایت بکنیم تا اینها بتوانند اینگونه کارخانهها در مملکت ما دایر بکنند در این صورت گمان نمیکند هیچک از آقایان مخالفتی بکنند .

حاج وکیل الرعایان - بنده بازم تکرار میکنم که آوردن اینجور اسباب آلات و کارخانه در مملکت تا وقتیکه از خود مملکت نمیتوانیم حاجت بیرون بیآوریم مفید میدانم اما نه باین قدریکه در اینجا ما اهمیت میدهم که از گمرک معاف باشد و از مالیات هم معاف باشد من این کار را برای اینکه منتفع میخورم مقصود بنده اینست که مملکت از او منتفع بشود و اینکه میفرمایند دولت باید مساعدت کند به ما هم شنیده ایم و دیده ایم البته برای کارخانه و و شغل در مملکت دولت خیلی همراهی میکند حالاً باید وقت کرد که چگونه مساعدت میکند دولت روس و تبتیکه بییند میروند با آنجا حقوق گمرکی را میگرد میبنکه شد و برگشت باینرا آن وقت مساعدت میکند و میگوید من این را بشما من پس میدهم یعنی تجارت را در سراسر ممالک رواج میخورم بدهم این غیر از این است که شما رفتار میکنید تمام بر ضد است آن چیزیکه برای تجارت و تروت دولت خیلی باید مساعدت کند آن صادرات است که بقدری زیاد میشود که بر صادرات ویر تجارت مملکت میفرایند و بر عایدات گمرک میفرایند به در صادرات هر چه بگویند بنده گمرک کمک را لازم میدانم ولی این يك لایحه است که يك چیزی برای بعضی دواجات که برای جرم سازی لازم است از گمرک معاف باشد میدهند این را بنده چیز غیر لازمی میدانم و این باید در اینجا

يك کارخانه داشته باشد و چون اصل آنواد اولیه در این مملکت بیشتر از همه جا موجود است و این صنعت بقدری اینجا خوب ترقی میکند که بنده گمان میکنم خیلی تکرار کنندانگونه اشخاص برای آوردن این قبیل کارخانجات و هیچ هم محتاج نباشد که دولت با آنها يك کمکی بکند بلکه يك تجارت بزرگی در این مملکت این مسئله خواهد شد .

افتخار الواعظین - اگر واقعا غیر از آقای حاج وکیل الرعایان مخالفت میفرمودند بنده میگفتم چندان اهمیت ندارد ولی ایشان تجارت را بهتر از بنده میدانند عرض میکنم آنسولی که ماشین آلات میسازند در داخله خودشان از برای اینکه ماشین آلات از خارجه بیآورند يك گمرک سختی بر او میگذرانند که آن ماشین آلات وارد نشود برای اینکه ماشین آلات خودشان بصرف برسد ولی هر مملکتی که خودش ماشین آلات ندارد ناچار است که يك مساعدتی در ورود آنها او دولت بکند و اینکه میفرمایند که ماشین آلات را میخواهیم برای این کار و این منفعت عرض میکنم چرمها در مملکت شایونت را بوسیله ماشین آلات جرم میسازند و آنچرم را که شاید افران نکرده باشم بیکم سی تومان بشما میفروشد این فایده از برای شما اینقدر پس که شما پوستی را که بده هزار فروخته آید و آن پوست بر میگرد بملکت شما و افش بسه تومان دو تومان فروخته میشود و این ماشین آلات را که از گمرک معاف میداریم برای اینست که این نوبت در مملکت خودتان ساخته بشود و آن پول در جیب خودتان بماند .

نایب رئیس - گویا مذاکرات کافی باشد (گفتند کافی است) پیشنهادی است از آقای ادیب التجار قرائت میشود (بمبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که در هر جا اسم جلالیانسی نوشته شود متعاقب او تبه دولت علیه ایران باشد

افتخار الواعظین - بله قبول دارم زیرا کمیسیون هم همین مقصود را لاند نوشته میشود جلالیانسی تبه دولت علیه ایران .

نایب رئیس - رای گرفته میشود باین لایحه که متضمن چهار فقره است آقایانیکه تصویب میکنند ورقه سفید خواهند داد و آنها ای که مخالفند ورقه آبی (در این موقع اخذ آراء گردید و بعد ذیل احصاء شد) ورقه سفید حلامت قبول (۵۶) .

رئیس - با اکثریت ۵۶ رای از ۷۲ نفر نمایندگان حاضر تصویب شد دستور پنجمین ۳۰ ذی قعدة اول قانون شرکتهای دویم دایورت کمیسیون فوائد عامه راجع بسیم نقله دایورت کمیسیون بودجه راجع به مغاز عیسی خان و قنصل خان و عباسقلی خان آقای معاون فرمایشی داشتید .

معاون وزارت معارف - راجع بتأسیس مدارس يك لایحه در دو سه هفته پیش گذشت بعد از گذشتن وزارت معارف شروع باقدهم در اجرای آن نمود در ضمن اجرا ملتفت شدیم که يك نکته گذار شده است و مجبور شدیم بعد از مشورت با شورای معارف که يك پیشنهادی بشود راجع بتقاضای که

تکمیل آفانون از مجلس شود راجع بان تکمیل هجالتاً يك تقاضایی شده است که ملاحظه خواهید فرمود و چون اقدام وزارت معارف منوط به تکمیل آن قانون است کمیسیون خود شروع بکار شود تمنایکم که اگر ممکن است امروز والا در جلسه آتیه مطرح شود که تکلیف این لایحه معین شود که بتوانیم يك اقداماتی در آن بکنیم .

رئیس - کمیسیون معارف فرستاده خواهد شد و هر چه زودتر در جزء دستور گذارده می شود .

سلیمان میرزا در باب امر معارف و مدارس هر قدر زودتر اقدام بکنیم دیر اقدام کرده ایم وما بعد از مدت ها نه مدرسه ابتدائی میخواهیم داشته باشیم و تقریباً هم با تفاق ذی داده شده است که تأسیس شود حالا يك مختصر چیزی که از آن فراموش شده است یعنی اساسیه مدرسه فراموش شده البته هر کس مدرسه را تصویب کرده است اساسیه او را هم تصویب کرده است اساسیه او را هم تصویب کرده است که شاگردان باید میز و صندلی داشته باشند این چیزی نیست که بگفته دیگر برود بکمیسیون و معطل شود بعد دایورت بهمنده بیآورند در مجلس استماع میکنند که آقایان هم با بنده همراهی بفرمایند و همین امروز جزء دستور شود بیک شور هم در آن بشود و بگذرد تا وزارت علوم هم زودتر با اقدام آن شروع نماید که در اظهاران و جا های دیگر اقل مدرسه ابتدائی داشته باشیم .

نایب رئیس - تقاضا میکنید برای جلسه پنج شنبه .

سلیمان میرزا - خیر برای همین امروز .

نایب رئیس - چون آقایان وزراء تشریف آورده اند و مذاکراتی دارند و علاوه عده هم برای مذاکرات کافی نیست بهتر این است که جلسه را ختم بکنیم و از طرف هیئت رئیسه سعی خواهد شد که زودتر در دستور گذاشته شود .

نواعادلانوله - در خصوص آن صد و پنجاه هزار تومان که از بودجه دواو سلطنتی موضوع شده است و بمدرت بکمیسیون که مراجعه شود این اشخاص که ارباب حقوقند باید حق یا نا حق اینها دو سال حقوق گرفته اند مملکت هم گرامی است و اغلب فقیرند تقاضا میکنم که این مسئله جزء دستور گذاشته شود که تکلیف آنها معلوم شود .

نایب رئیس - دایورت این مطلب هنوز از کمیسیون بودجه نبامده است عده هم برای مذاکره کافی نیست .

(مجلس نیساعت بفرود مانده ختم گردید)

جلسه ۴۱۳

صورت مشروح روز ۵ شنبه

سیم شهری قدقه الحرام ۱۳۲۹

رئیس آقای مرتین الملک دوساعت وجهل دقیقه از فرود آفتاب بجای خود جلوس نمودند و پس از دم دقیقه مجلس منعقد گردید

صورت مجلس روز سه شنبه فرما آقای آقامیرزا ابراهیم خان قرائت نمود

فاینین جلسه قبل - آقای آقا سید محمداقار ادیب و آقای حسینی خان بسون اجازه آقایان آقا میرزا مرتضی قلیخان - حاج سید نصرالله ناصر الاسلام

با اجازه آقایانکه از وقت مقرر تأخیر کرده اند آقایان شیبانی و مممل الدوله یکساعت و نیم با اجازه آقای سلیمان میرزا یکساعت و نیم آقای حاج وکیل الرهبا ۳۰ دقیقه آقای معین الرهبا نیم ساعت

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهاری نشد)

رئیس - ملاحظاتی نیست؟ (صورت مجلس تصویب شد) قانون شرکتها جزء دستور است ولی هنوز راپورت آن از کمیسیون داده نشده است باین ملاحظه راپورت کمیسیون فوائد عامه راجع بسیم نقاله رایباید مقدم بذاریم این شوراول است و مذاکرات در کلیات است مخالفتی نیست

حاج سید ابراهیم - این اجازه است یا امتیاز است چون در این راپورت بعضی جاهایش نوشته شده است اجازه و بعضی جاهایش امتیاز مثلا در ماده اول نوشته شده است مجاز است همچنین در ماده دیگرش نوشته شده است که مدت این اجازت ۱۰ سال است بعد در پانزدهم تمام را امتیاز میگویند خوب است آقای مخبر توضیح بدهید

افتخار الواعظین (مخبر) در جاهائی که در لایحه اسم برده شده که شرکت سیم نقاله دو آن خطوط سیم میکشد در آن جاها حمل و نقل ذغال و سایر چیزها بطریق انحصار و امتیاز داده میشود

بهجت - با این اجازه یا امتیاز بنده مخالفت ندارم فقط یک چیزی است که اینجا باید قید بشود و قید نشده است و آن این است که وقتی یک شرکت امتیازی داده میشود باید در آن شرکت نام را امتیاز نامه اسم بکسی از آن شرکاء را برده باشند که بدانی من اینکے بنویسند محمدا حسین و سایر شرکاء بواسطه این که ما هیچ یک از اعضاء این شرکت را نمی شناسیم شرکت عبارت از یک معنی کلی است که حاصل میشود از اجتماع چند نفر و اجازه ممکن نیست بیهیمنی داده بشود باشخاص داده میشود پس باید لا اقل اسم یکی از آن شرکاء برده شود و باقی را با اسم سایر شرکاء اسم بیرون مثلا نوشته شود بهرام و سایر شرکاء و گمان میکنم در این خصوص مخالفتی نباشد

افتخار الواعظین - آنچه را که میفرمائید در قانون شرکتها هست و این شرکت هم شرکت نام نوشته و رسماً خودشان را بوزارت تجارت معرفی کرده اند و برای شرکت هم اسم معین کرده اند و یک نسخه از این شرکت نامه پیش هر یک از آن ها هست و این لایحه هم وقتی بهیئت وزراء تقدیم شده بود دو نفر از شرکاء آن را امضاء کرده اند و آن شرکت نامه هم خدمت هیئت وزراء موجود است و این را هم می خواهم عرض کنم که وقتی برای داخل شدن در مواد رأی میگیرید خاطر مبارک آقای رئیس باشد که معاون وزارت معارف در کمیسیون تقاضای فوریت کردند و حالا بنیستند که خودشان تقاضای فوریت بکنند و بنده تقاضای فوریت میکنم که در فوریت هم رأی گرفته شود

آقا سید حسن مدرس - اولاً انشاء الله تعالی امیدواریم که همه روزه در مجلس دارالشورای ملی امتیاز نسبت بخرج ها و معس ها داده شود که

انشاء الله الرحمن با مساعدت دولت مملکت روبروشی بگذارد و لیکن یک مطلبی که مرکز اذهان تمام آقایان هست جهتش را نمیدانم لایحه مستفسر شوم و آن این است که دولت البته باید کمال مساعدت را در این گونه کارها بکنند و امداد بکنند بهر نحوی که ممکن است و لیکن من در مملکت خودمان باید بفهمم که نکته اینکه اگر این گونه امتیاز از دولت گرفته شد باید بعد از مدتی تمام مملکت واگذار شود چیست

رئیس - در کلیات بفرمائید

مدرس - این در کلیات است کلیات یک اموری است متعلق بیواد و بر میگردد به یکی از مواد و الا کلیات می نمیشود معاینه است و قابل نزاع نیست حالا باید عرض کنم که جهت ندارد که در این مسئله هم ما تقلید از ممالک دیگر بکنیم که اگر کسی سیمی میکشد بعد از ده سال سی سال بچهار سال دیگر بدولت واگذار کند منتهی مطلبی که به توانیم بگوئیم خرجی با تقاضای مملکت بر او قرار بدنند و الا اینکه بدولت واگذار کنند این یک فلسفه می خواهد که باید به فرمائید تماماً مستحضر شوم مطالب دیگر اینکه اولیای امور البته از هیئت وزراء و وکلای ملت و سایرین باید کمال مساعدت را در اینگونه مطالب بکنند و هم خودشان را بر این بگذارند که اجناس داخله رواج بگیرند و مقدم باشد پس در این مواد باید ملاحظه این مطلب بشود که آنچه اسباب رواج این صنعت است بخوبی روزی در داخله خودشان فراهم بیآورند انشاء الله الرحمن عرض دیگری ندارم

معین الرعایا - این ایرادی که آقا فرمودند که چرا باید این سیم و متعلقات آن بعد از پنج سال بدولت واگذار شود

رئیس - عرض کردم این راجع بکلیات نیست راجع بماده ۱۳ است

معین الرعایا - بله ایرادی که آقای بهجت کردند جوایش را آقای مخبر دادند و اما اینکه فرمودند که بعضی جاهای امتیاز و بعضی جاها اجازت نوشته اند این در حقیقت اجازه است و فقط امتیاز است نسبت بان معین ذغال سنگی که از آنجا ذغال خواهند آورد تا یک حدود معینی که دیگر کسی غیر از شرکت نتواند ذغال بیاورد و الا اجازه است و دیگری مجاز نیست

رئیس - در باب کلیات گویا مذاکرات کافی باشد - رأی میگیریم که داخل در مواد بشویم باخیر آقایانیکه تصویب میکنند داخل در شور مواد بشویم قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - آقای مخبر تقاضای فوریت این لایحه را میکنند یعنی یک شور بشود آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد ماده اول (ببابت ذیل خوانده شد)

ماده ۱ - شرکت قند سازی کهریزک مجاز است که از اوشان به تهران و از تهران به کهریزک تاسیس سیم نقاله نماید

حاج سید ابراهیم - آن حرف بنده در این ماده خوب واضح است بجهت اینکه میگوید

شرکت تاسیس سیم نقاله نماید یعنی مانع نیست که دیگری هم احداث نماید ولی در بعضی مواد دیگری میگوید امتیاز سیم و معنائش اینست که دیگری حق ندارد احداث سیم نقاله نماید و این دو با هم فرق میکند بجهت اینکه اگر امتیاز است میتواند بگوئیم بعد از پنج سال بدولت واگذار میکند و الا اجازه باشد دیگر نمیباشد بقیه بنده مجاز است صحیح نیست اگر امتیازات که باید نوشته شود امتیاز کشیدن سیم نقاله را دولت بابت واگذار میکند و الا اینکه مدت برایش قرار بدیم حقوق برایش قرار بدیم هیچ تفاوت ندارد با انحصار بودن

افتخار الواعظین - بنده برای استحضار خاطر آقایان عرض میکنم این دو شکل است دولت امتیاز کشیدن سیم نقاله را در طهران یا در ایران مطلقاً باین شرکت واگذار میکند نسبت باین معنی امتیاز نیست اجازه است اما نسبت باین خطوطی که معین میشوند که از اوشان بطهران و از طهران به کهریزک و از کهریزک بسایر نقاط از قبیل رودبار و لار بکشند یا از کهریزک برای حمل چغندر برای جا های دیگر بکشند در این خصوص سیم منحصر است باین شرکت و امتیاز است یعنی دیگری نمیتواند در این خط فاصله بگذرد و نیم سیم نقاله بکشند و نسبت باین خط امتیاز است ولی نسبت بکلیه ایران یا طهران البته اجازه است و امتیاز نیست

حاج شیخ اسدالله - خود آقای مخبر تصدیق میکنند که همین خط سیمی را که میخواهند بکشند امتیاز است و بنده عرض میکنم اصرار کردن در مدافعه با اینکه عبارت بیرواضح است از روی ندارد کمیانی میخواهند امتیاز سیم نقاله را از اوشان به تهران و از طهران بکهریزک بگیرند و اینجا نوشته است اجازه در صورتیکه مقصود او امتیاز است اجازه یعنی چه ؟ ما که در باب امتیاز حرفی نداریم ولی این امتیاز است و باید امتیاز نوشته شود و در خصوص شرکت آن ایرادی که آقای بهجت فرمودند آقای مخبر جواب ندادند شرکت قند سازی کهریزک شرکت چه چیز است که مجاز است شرکت یک مفهوم است که مترشح میشود از یک شرکائی که حاضر شده اند از برای تاسیس این کلیات و احداث این سیم و علاوه بر این باید اسم آن شرکاء و آن شرکت برده شود که این تاسیس از کی است و راجع بکست باید استش در اینجا معین شود و گفته شود که رئیس آن کست و اینکه اینجا نوشته میشود شرکت قند سازی کهریزک مجاز است این غلط است

افتخار الواعظین - اما در باب لفظ مجاز و امتیاز چون شرکت و دولت و کمیسیون هم مقصودشان امتیاز در این خط است بنده هم مخالف نیستم با اینکه یکی از آقایان پیشنهاد میکنند امتیاز نوشته شود اما اینکه می فرمائید شرکت باید امضاء بکنند و اسمش باید معین باشد عرض سکرم آنچه باید معین شود راجع بقانون شرکتهاست و اینها شرکت نامه قانونی نوشته اند و شرکاء مؤسسان خودشان را رسماً بوزارت تجارت معرفی کردند و رسماً در هدیه نمبر زده شده است و اینجا که نوشته میشود شرکت نقاله در قانون شرکتها هم اگر خاطر مبارکشان باشد که در روز شنبه راپورت داده

خواهد شد تمام معاملات شرکتها نوشته شده است معلوم است معامله باسم شرکت خواهد بود

آقا میرزا احمد - بنده تأیید میکنم فرمایش آقای حاج شیخ اسدالله را شرکت مجاز است معنی ندارد شرکت بکصناعتی دارد که تقریباً یکبهشت عرضه است بر اشخاص شرکاء و همانطور که گفتند معنای اجازه راجع بشرکاء است و همانجوری که قانون شرکتها اگر چه تکذشته است که باید یکی از شرکاء را معین کنند وهم یکی را که نوشته اند بنویسند و سایر شرکاء هم بنظر هم اینجا باید نوشته شود که از شرکاء را اسم ببرند و بنویسند مجازند تا اینکه معنای هم درست باشد

معین الرعایا - لفظ اجازه اینجا هیچ عیبی نخواهد داشت دولت هم اجازه داده است در این مواد بایست همین لفظ اجازه باشد بواسطه اینکه دولت که تمام خطوط سیم نقاله را بکمیانی نمی دهد در خط مقصود در ماده ذیل خواهد آمد که آنجا رسم امتیاز نوشته میشود اما راجع بلفظ شرکت این شرکت تاسیس شده است و اسمی شرکاء راهم بوزراء معرفی کرده اند و این شرکت یک شرکت سهامی خواهد بود باز هم اگر بخواهند اسمی یکی دو نفر مؤسسان نوشته شود بنده مخالف نیستم

لواء الدوله - بنده از آقای مخبر سؤالی داشتم

رئیس - بفرمائید

لواء الدوله - بنده سؤالی این بود که آقای مخبر توضیح بدهند چون تا بحال سیم نقاله در ایران نیوده است توضیح بدهند که سیم نقاله چیست و بجهت شکل تاسیس میشود که بدانیم چه برای میبیم

رئیس - این راجع بکلیات بود و موتمن گذشته است

حاج شیخعلی خراسانی - اینماده اول یک کلی است که شامل مواد بعد خواهد شد نوشته است که شرکت قند سازی کهریزک مجاز است که از اوشان بطهران و از طهران بکهریزک تاسیس سیم نقاله نماید یا باید این را اضافه کنیم بمواد ذیل یا اینکه اینماده را بگذاریم تا آنجا که گذشت آنوقت این ماده کلی را بگذاریم والا اگر ما باین ماده رأی بدیم گویا بیواد بندهم رأی داده ایم پس بهتر این است که این ماده باشد تماماً و بدرا تصویب بکنیم آنوقت اینماده که کلی است خودش تصویب شده و رأی میدیم

رئیس - در ماده اول آقایان مذاکره را کافی نمی دانند؟ (اظهار کردند کافی است)

رئیس - دو فقره اصلاح پیشنهاد شده است خوانده میشود و رأی میگیریم (بترتیب ذیل خوانده شد) اول - از طرف آقای شیبانی - بنده پیشنهاد میکنم بجای کلمه تاسیس سیم نقاله نوشته شود امتداد سیم نقاله

(۲ - از طرف آقای حاج سید ابراهیم) بنده پیشنهاد میکنم که ماده اول اینطور نوشته شود - دولت امتیاز امتداد سیم نقاله را از مرکز اوشان بطهران و از طهران بکهریزک بشرکت قند سازی کهریزک واگذار می نماید

شیبانی - بنده پیشنهاد خود را مسترد میکنم

افتخار الواعظین - آقای دکتر اسمعیل خان هم پیشنهادی کرده اند

رئیس - آقای دکتر اسمعیل خان هم پیشنهادی کرده اند خوانده میشود (پیشنهاد مزبور بضمون ذیل قرائت شد)

ماده اول امتیاز تاسیس سیم نقاله مطابق مواد ذیل از کهریزک بطهران و از طهران با اوشان بشرکت قند سازی داده میشود

افتخار الواعظین - بنده ابتر قبول میکنم

رئیس - پیشنهاد آقای حاج سید ابراهیم را قبول ندارید

افتخار الواعظین - هر دو یکی هستند

حاج سید ابراهیم - بنده مسترد میکنم

شیبانی - بنده پیشنهاد آقای حاج سید ابراهیم را قبول میکنم

رئیس - استدلال کنید

شیبانی - مقصود بنده اینست که یا بنده یا امتداد نوشته شود تاسیس فقط است و امتداد صحیح است مقصود اینست که بطوری که پیشنهاد شده است باید امتداد نوشت

رئیس - رأی میگیریم بصلاح آقای حاج سید ابراهیم که آقای شیبانی اختیار کرده اند آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند عد قیام قیام کردند)

رئیس - تصویب نشد آقای آقا میرزا احمد اصلاحی پیشنهاد کرده اند قرائت میشود و رأی میگیریم (پیشنهاد مزبور ببابت ذیل قرائت گردید)

بنده پیشنهاد میکنم که ماده اول باین قسم نوشته شود ارباب کبخیرو و شرکاء مجازند الی آخر

رئیس - آقای مخبر چه میفرمائید

افتخار الواعظین - عرض کردم در این لایحه که پیشنهاد شده است بهیئت وزراء دو نفر از شرکاء امضاء کرده اند و بمجلس هم از طرف هیئت وزراء پیشنهاد شده است و بنده نمیتوانم قبول کنم

آقا میرزا احمد - بنده هم میدانم که در آن لایحه اسم برده شده است ولی میخواهم عبارت غلط نوشته نشود شرکت مصدر است و استعمالش در شرکاء صحیح نیست و اینکه اسم آقای ارباب کبخیرو را نوشته ایم برای این بود که اسمی دیگران را ننویسیم و الا تخصیص باسم آقای ارباب کبخیرو نمیدهم حالا یا اسم ارباب یا اسم دیگری یکی را اسم ببرند و شرکاء را هم پشت سرش بنویسند و مجازند هم بنویسند

دکتر سعیدالاطباء - عرض کنم اولاً در اینکه اینجا اسم برده نشده است محض اینست که بند که خواستند سهام درست کنند ممکن است دوهزار سه هزار شریک باشند و عیالتاً چند نفر خودشان را آنجا معرفی کرده اند هست چون این چند نفر میخواهند اوراقی توزیع کنند در آن صورت شرکاء زیاد خواهد شد از این جهت اسم نبرده اند که اسمی برای این شرکت گذارده شود

رئیس - رأی میگیریم بصلاح آقای آقا میرزا احمد آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)

رئیس - قابل توجه شد این ماده میماند

ماده دوم خوانده میشود (بطریق ذیل خوانده شد)

ماده ۲ - شرکت میتواند در موقع لزوم از مرکز اوشان رشته سیم نقاله خود را تا بهر یک از

معدن ذغال سنگ که میتواند از برای خود در حدود لار و رودبار تهیه نماید پس از اجازه وزارت فوائد عامه امتداد دهد

آقا محمد پرو جردی - اولاً پس از اینکه سال پیشنهاد تصویب شد ابتدا باید نوشته شود شرکاء میتوانند و ثانیاً اینجا نوشته است (رشته سیم نقاله خود را تا بهر یک از معدن ذغال سنگ که میتواند) این لفظ تا بهر یک از معدن ذغال سنگی که میتواند لفظ مطلق است که میفهماند که از قبیل خوار و وران هم که باشد اعداد دهد بعد میگوید «از برای خود در حدود لار و رودبار تهیه نماید» این دو عبارت متناقض است اگر مقصود همان حدود لار و رودبار است دیگر تا بهر اندازه که میتواند نمیخواهد و اگر مقصود اینست که تا بهر جا که میخواهد امتداد دهد دیگر تمین حدود لار و رودبار را نمیخواهد این دو عبارت تا یک اندازه تناقض دارند

افتخار الواعظین - پیشنهاد دیگری است بامضاء آقای ارباب کبخیرو و کمیسیون هم تصویب کرده است (پیشنهاد مزبور بعنوان ذیل خوانده شد) ماده ۲ - شرکت قند سازی میتواند در موقع لزوم از مرکز اوشان رشته سیم نقاله خود را تا بهر یک از معدن ذغال سنگ که میتواند از برای خود در حدود لار و رودبار تهیه نماید (و نیز از مرکز کهریزک از برای حمل چغندر که میتواند در وران و شهریار تهیه کند) پس از اجازه وزارت فوائد عامه امتداد دهد

رئیس - این ماده مطرح مذاکره شود

مخبر - بله

بهجت - این ماده دوم بعضی الفاظ زیادی دارد که بنده اینجا را هیچ لازم میدانم

رئیس - همین ترتیب که خوانده شد

بهجت - بله همین ترتیب که آقای مخبر فرمودند علاوه هم شد حالا لفظ شرکت که باید تبدیل شود بشرکاء اینهم البته معلوم است در موقع خودش اینکار را میکنند این یک چیزی طبیعی است و این عبارت که از مرکز اوشان رشته سیم نقاله خود را تا بهر یک از معدن ذغال سنگ که میتواند از برای خود در حدود لار و رودبار باین تمام بک لفظ میخواهد که در حدود رودبار ولیکن بک لفظی است اینجا که حتماً زیادی است و آن اینست که نوشته است پس از اجازه وزارت فوائد عامه اگر از مجلس اجازه یا امتیاز داده شد دیگر اجازه ثانوی وزارت فوائد عامه لازم نیست باید اطلاع بدهد و اطلاع وزارت فوائد عامه برای اینست که وزارت فوائد عامه اطلاع داشته باشد که از کدام معدن برمیدارند و مصرف میکنند و باید اطلاع بدهد برای اینکه وقتیکه از طرف مجلس مجاز شد میتواند و الا میبرسد از آقای مخبر که فایده این اجازه چه چیز است که باو میدهد که اگر خواست لازم است بیکی از معدن سیم اوشان را وصل کند آنوقت اگر وزارت فوائد عامه اجازه بدهد چه خواهد شد یعنی نمیتواند یا می تواند اگر میتواند دیگر اجازه لازم نیست اطلاع بنویسند دیگر اینکه از آقای مخبر خواهش میکنم که این عبارت آخری را یک قدری مختصر بکنند بنویسند معدن لار زیرا

دکتر اسمعیل خان - بنده به بوجوه من - الوجوه اسم انحصار را اینجا نبردم و مخصوص مثل زدم که اگر کسی از فرج زاده کبیانی دیگری بیاید و بخواند این سیم را دانه بکند به بوجوه اشکالی ندارد میتواند دانه بکند و اسم انحصار را نبرد و این مسئله هم چه انحصار باشد یا امتیاز به بوجوه و انحصار نیست .

افتخار الی اعظمین - بنده از آقای حاج آقا سوال میکنم که یک تاسیس شرکتهای مینماید و یک کارخانه را یک مبلغ گزافی میبرد ولو از آن و فراهم میکند و یک مبلغی گزافی هم سرمایه خودش را برای لوازم او حاضر میکند و مایه میگذارد و بعد میآید از شما اجازه میخواند برای سیم نقاله و در مقابل این اجازه سصد هزار تومان خرج میکند و پس از پنجاه سال آن سصد هزار تومان خرج خودش را بشمار بگذارد میکند و از منافع خالصش هم ده یک میدهد و آنچه ذغال هم حمل بکند مالیات آن ها را هم میدهد و در مقابل فقط یک اجازه می - خواهد خیر همچو چیزی نیست و آن آقایان که میسوزند مذاکره کرده است نه امتیاز و در را ملاحظه کنند که در آن پیشنهاد امتیاز است نه

شد و ذغال و چغندر که میخواند برای این کارخانه حمل میکند و دیگری بدیهی است که مداخله در آن نمیکند و اجازه از برای همین مطلب کافی است و امتیاز لازم نیست و بنده تقاضا میکنم که لفظ امتیاز با اجازه تبدیل شود .

رئیس - در این باب خیلی مذاکره شد گمان می کنم که کافی باشد (گفتند صحیح است) اصلاحی پیشنهاد شده است از طرف آقای حاج آقا قرائت میشود (پیشنهاد آقای حاج آقا بجزارت ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم باین عبارت نوشته شود مدت این اجازه از تاریخ امضاء پنجاه سال شمسی است

رئیس - کمیسیون قبول نمیکند
افتخار الواعظین - در مقابل آن ضرر رهایی که بمناسبت این ممکن است از برای شرکت واقفأ بشود و بنده نمیخواهم در اینجا تصریح بآنجا بکنم برای اینکه ممکن است قند خارجه ارزان بشود و اوهم ناچار است که در مقابل هی ارزان بکند تا این که بتواند در مقابل آنها مقاومت بنماید باید این امتیاز باشد نه اجازه و بنده نمی توانم این پیشنهاد را قبول بکنم

حاج آقا - بعضی تعبیرات در اینجا می شود که بنده معنی آنها را نمی فهم ماحرفی ندارم در اینکه همراهی بکنیم باید شرکتهای دیگر را هم به هم عرض میکنم این اجازه و این تصویب نسبت باین خطوطیکه در اینجا معین شده است که این سیم کشیده خواهد شد امتیاز است ولی نسبت بسایر ممالک یا نقاط دیگر امتیاز نیست و انحصار نیست و دولت میتواند اجازه بدهد ولی از اوشان الی تهران و از تهران بکهریزک امتیاز است و منحصر است باین قندسازی و دیگری در این ۵ سال حق ندارد بیاید در این خطوط خط دیگری بکشد نسبت باین نقاط که اسم برده شده است امتیاز و انحصار است لافیر حالا اگر مجلس شورای ملی بخواهد مساعدت بکند که پولهایی که از این مملکت بخارج میروند برای قند مملکت خودش را بخورد برای مساعدت و ترویج این صنعت این را تصویب میکند و اگر مایل نداشتند میخواند سالی مبالغ و کروهها پول او برود بخارج و ایضا قبول نمیکند که این شرکت هم نمیتواند با این ترتیب در مقابل تجارت خارجه باشند و رقابت و ایستادگی بکنند حالا بسته با اکثریت مجلس شورای ملی است .

آقای میرزا احمد - اولاً اینکه فرق گذاشتن بین انحصار و امتیاز هیچ فرق نیست امتیاز همان انحصار است و منحصر بان شخص است که امتیاز میگیرد و اینهمه که آقای حاج سید ابراهیم فرمودند که اگر اجازه بود ۵ سال مدت برای آن قراردادن معنی ندارد اینهم صحیح نیست بجهت اینکه اجازه میتواند موقتی باشد و می تواند دائمی باشد و هیچ کدامشان نسبت بوقت فرق نمیکند و آنچه را که آقای حاج آقایان فرمودند صحیح بود و بیان صحیحی فرمودند که این سیم نقاله که اینجا کشیده خواهد شد فقط برای دفع احتیاج این کارخانه است و البته این کارخانه هم بواسطه همین سیم نقاله دایر خواهد

رئیس - بعد از رای گرفتن تقاضا میکنید (مجدداً اصلاح حاج آقا قرائت شد)
رئیس - رای میگیریم باصلاح آقای حاج آقا

آقایانیکه این اصلاح را قبول میکنند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)
رئیس - با اکثریت تصویب شد - بالطبع بر میگرد بکمیسیون - ماده چهارم .

ماده ۴ - هر مقدار ذغال برای مصرف کارخانه و اداره قندسازی کهریزک لازم باشد پس از تعیین وزارت فواید عامه از هر گونه مالیات و عوارضات دولتی در ظرف مدت مزبور معاف است .

آقا میرزا ابراهیم خان - بنده با این کلمه که (کهریزک لازم باشد) مخالف هستم زیرا نمیساند آن قدری را که فقط برای استعمال کارخانه لازم باشد و اگر آقای مخبر قبول بکنند نوشته شود هر مقدار ذغالی که با این سیم نقاله بکهریزک حمل میشود پیشنهادی هم میکنم اگر کمیسیون قبول بکند همین طور که عرض کردم نوشته شود هر مقدار ذغال برای کارخانه قند سازی لازم باشد و بکارخانه حمل میشود نه اینکه کهریزک لازم باشد .

افتخار الواعظین - اینجا نوشته ایم پس از تعیین وزارت فواید عامه هر قدر شرکت برای سوخت کارخانه ذغال لازم داشته باشد همان مقدار از مالیات معاف خواهد بود و بقیه بنده کافی است .

هشترودی - بنده در این قانون که حالا بمجلس آمده است امتیاز بگویند یا اجازه ما اجازه والیته خواهد شد کمیسیون در موافقت همی نویسد که دولت کمال مساعدت و همراهی را در مورد این شرکت کرده است یعنی در حق دولت است چیزی از آن باقی نگذاشته است من از انصاف خود شرکت دور میدانم که در مدت ۵۰ سال هم یک چیزی به دولت ندهند باسم مالیات یا با سامی دیگر البته باید بهره اسم که باشد یک مالیاتی بدهد در این ماده که الان موضوع بحث است میگویند پس از تعیین وزارت فواید عامه هر مقدار ذغال برای مصارف کارخانه لازم باشد از هر گونه مالیات و عوارض دولتی در ظرف مدت مزبور که ۵۰ سال است معاف است و ۵۰ سال هم خیلی مدت است و البته این کارخانه در این مدت وسعتی پیدا میکند و اینطور نیست که دو یک حدی بماند و همان ذغالی را که اول استعمال میکرد شاید دو مقابل او را در سطح بعد لازم داشته باشد بلکه تا آخر ۵۰ سال خیلی خیلی مصارف ذغالی برای این لازم است و در تمام موارد میتوانیم کمال مساعدت را دولت با او کرده است و البته باید بکنند اما در ظرف این مدت که ۵۰ سال باشد هیچ نیاید از جهت ذغال که دو واقع مال خود دولت بوده است نمهند من از انصاف خود آن شرکت هم دور میبینم و بنده بنظر خودم عرض میکنم که بهتر نخواهد بود و حالا کمیسیون ذغال سنک که سال سال زائد میشود اقل و مال دولت است یک چیزی هم شاید دولت بشود اگر چه خواهند گفت آقایان که تاسیس همین کارخانه از برای دولت و ملت رفاهت است بنده این را قبول دارم البته اگر از برای ملت و دولت رفاه و مساعدت نبود دولت هم این مساعدت را نمیکرد ولی چون باید هر چیزی که بعد از این تاسیس میشود باید برای دولت هم با عوارضی روی آن گذاشته شود که لااقل

دولت هم خودش را برس اداره نکنند بجهت اینکه اگر در سال این مالیات نمهند فردا مثل اینهم خواهد آمد و چیزهای دیگر آنوقت دولت باید هیچ چیز از این مملکت دریافت نکنند و خودش نمهند بنده این ماده را مخالفم و خواهش میکنم یک طوری بکنند خودم یا اینکه یکی از آقایان پیشنهاد بکنیم که یک عوارضی هم بدولت بدهند

افتخار الواعظین - آقای آقا شیخ اسمعیل توجهی بفرمایند که سائرین در مقام ترویج تجارت خودشان و وارد کردن تجارت خودشان در مملکت دیگر چه مساعدت ها میکنند آنچه ذغال سنکی که برای کارخانه مینهند عوض اینکه مالیات بگیرند معافی است پول هم نمیگیرند دستی هم پول نمهند و قندی که آقای آقا شیخ اسمعیل اینجا میفرمایند در باد کوبه دو مقابل قیمت اینجا فروخته میشود و دولت برای اینکه قند خودش را وارد مملکت ایران بکنند دستی به تجارت خودش پول می دهد که تجارتش در ایران دائر باشد اینجا شما میفرمائید در مدت پنجاه سال مصرف ذغال سنک این کارخانه یک مقدار نخواهد ماند سال بسال زیاد خواهد شد بنده اینجا آرزو میکنم که انگار اینکارخانه خانه قند سازی بقدری وسعت پیدا کند که قند او تمام مملکت ایران را کفایت کند ولو شبانه روزی بیست هزار خوراک ذغال سنک بسوزاند و دولت از او پول و عیال تکبیر برای اینکه پول مملکت در داخله مملکت خرج شود و این چیز ها که بدولت مالیات ذغال سنک نزد چه خواهد شد البته وقتی که تروت مملکت زیاد شد و هم مصارف دولت را که باید افزود ملت مینهند و خواهند داد و اینجا هم که ملاحظه میفرمائید شرکت هم خیلی مساعدت کرده است بجهت اینکه مالیاتهایش امروز برای ذغال سنک وضع است یا بعد از این وضع شود بشما بنده از فواید متقولان یعنی از هایدات خودش بشما ده یک میدهد و رفع یک احتیاج خیلی بزرگی را هم از شما میکند و در آخر پنجاه سال هم سصد هزار تومان سرمایه خودش را بشما تقدیم میکند و بنده استدعا میکنم از آقای آقا شیخ اسمعیل هشترودی و سایر آقایان که همانطور که نظرشان بلند هست بلند تر باشد و ابتدائاً نظر باین جزئیات نداشته باشند و هر جور مساعدتی که لازم است با شرکت داخله و تجارت داخله بفرمایند .

رئیس - رای میگیریم ب ماده آقا یانیکه تصویب میکنند قیام نمایند - (اغلب قیام نمودند) .
رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده ۶ .
(ماده ۶ - بجزارت ذیل قرائت شد) .
ماده ۶ - شرکت مزبوره نباید ذغال را در ده سال اول در خرواری سه تومان و پنجاه هزار دینار در هر اکری که سیم کشیده میشود زیاده تر بفروشد مگر در مواردی که معادن یا ساخت راه دچار صدمه و خسارتی شده باشد که دولت زیادهای قیمت را معین و تصویب نماید و بعد از ده سال هر پنجاه سال به پنج سال دولت با کمیانی نرخ ذغال را معین خواهد نمود .

آقا میرزا ابراهیم خان - بنده بکلی مخالفم در اینکه ما بیش از وقت تعیین قیمت بکنیم برای یک چیز موهومی حتی میخوانم عرض کنم آن بر آورد تعیینی هم که شرکت خودشان میکنند برای آبه بسا هست که موافق با واقع نباشد اینست بنده مختصر میکنم و یک پیشنهادی کرده ام اگر مصلحت بدانند بجای این ماده گذارده شود .

معین الرعایا - عرض میکنم اینکه مخبر محترم فرمودند موقوف در معین ماده است و عرض میکنم این حقیقة یک کمک است که از طرف دولت بروز کند بطور مخالف بروز میکند و این برای

اینست که این لایحه آنطوری که باید نوشته شود بنده است مالیاتی که از بابت ذغال سنک است دو قسم است بعضی راجع بخود ذغال است و بعضی راجع است بمادن ذغال و ذغال هم که یکی از مصارف عمومی است هیچوقت گمان نمیکنم که دولت بکمالیاتی بر آن به بنده و این تصدیق که ما اینجا میکنیم مثل اینست که ما میخوانیم یک مالیاتی بذغال بیندیم و آن چیزی که از معادن ذغال گرفته میشود قانونی که از برای معادن نوشته میشود معادن یا ملکی است ب اشخاص است حالا در اراضی خالصه باشد یک حکمی دارد و اگر در اراضی شخصی باشد حکم دیگری دارد کسیکه یک اجازه دارد و بنا بر این تقدیر که ما در اینجا ذکر میکنیم بگوئیم آن مقدار مصرف ذغال سنک کارخانه زیاد خواهد آمد آن را دولت مالیات خواهد گرفت مثل اینکه ما میخوانیم از خود ذغال سنک مالیات بگیریم پس این بکلی از این موضوع خارج است و آن حتی که از معادن میگیرند آن هیچ ربطی بسیم نقاله ندارد و کسیکه تجارت ذغال میکند غیر از آن کسی است که حمل و نقل ذغال سنک میکند و جهتی که حمل و نقل میکند غیر از آن جهت اجازه معدنی است و آنچه که راجع بخود ذغال سنک است بنده به آواز بلند اینجا عرض میکنم که دولت نه مالیات میگیرد نه خیال گرفتن مالیات دارد اگر یک چیزی گرفته میشود از بابت حقوق خود معین است و راجع بعمل و نقل و غیره نیست .

حاج وکیل الرعایا - بنده در یک اجازه ۵ ساله یک همچو شرطی را خیلی لازم میدانم برای اینکه ما حالا نمی توانیم آبه مملکت را تماماً درست در نظر داشته باشیم و رای که میدهم فقط بلا لحظه امروز است و شاید تا ۵ سال دیگر کارها خیلی تفاوت بکند و خارج از تصور هم گمان نمیکنم باشد و بنده خیلی لازم میدانم بودن این ماده را در اینجا .

رئیس - رای میگیریم ب ماده آقا یانیکه تصویب میکنند قیام نمایند - (اغلب قیام نمودند) .
رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده ۶ .
(ماده ۶ - بجزارت ذیل قرائت شد) .
ماده ۶ - شرکت مزبوره نباید ذغال را در ده سال اول در خرواری سه تومان و پنجاه هزار دینار در هر اکری که سیم کشیده میشود زیاده تر بفروشد مگر در مواردی که معادن یا ساخت راه دچار صدمه و خسارتی شده باشد که دولت زیادهای قیمت را معین و تصویب نماید و بعد از ده سال هر پنجاه سال به پنج سال دولت با کمیانی نرخ ذغال را معین خواهد نمود .

مخالفم در اینکه ما بیش از وقت تعیین قیمت بکنیم برای یک چیز موهومی حتی میخوانم عرض کنم آن بر آورد تعیینی هم که شرکت خودشان میکنند برای آبه بسا هست که موافق با واقع نباشد اینست بنده مختصر میکنم و یک پیشنهادی کرده ام اگر مصلحت بدانند بجای این ماده گذارده شود .

باین شرکت میشود و ما میدانیم که کارخانه قند سازی ضرر خواهد کرد در اوایل آنجوری که لازمت منفعت برای شرکت نخواستند داشت و این ذغالی که میفروشد در ده سال اول این یک کمک غیر مستقیمی است که از طرف دولت باین شرکت میشود بکلی هم نباید این را ملاحظه کرد که قیمت و مضار این سیم سصد هزار تومان است و ذغالی که وارد تهران نخواهد شد که نوشته اند سه تومان و پنجاه هزار نوشته اند این ذغال تقریباً خرواری بیست و پنجاه هزار است و شش هزار از برای شرکت تمام میشود و این را هم باید ملاحظه کرد که این شرکت بعد از اینکه این سیم را بخود دولت واگذار میکند باید همه ساله اصل و فرع این وجه را استهلاك کند که میتواند بدولت واگذار کند و این از هیچ راه نمیشود مگر از این راه بواسطه اینکه مسلماً میدانم کارخانه قند سازی تا چند سال ضرر خواهد کرد پس باید دولت ملت فرداً فرد مساعدت مستقیم غیر مستقیم بکنند این شرکت از همه این خدمات خوب بر آید به این ده سال را نوشته است در بادی امر چنین مینماید که یک تعمیلی بتهت ذغال شده است ولی در معنی در تمام نظر کمیسیون بر این بوده است که یک کمکی از این راه بشرکت کرده باشد .

معین الدوله - این آخر نماینده محترم یک دلیلی که از برای قبول این ماده ذکر فرمودند فقط مساعدتی بود که با این شرکت بشود حرفی نیست مساعدت همه قسم فر کردار نشده است اما مساعدت از یکی و بهیچ قسم فر کردار نباشد مساعدت از طرف مردم نباید بشود و با از طرف دولت این را باید فهمید مطابق اطلاعاتیکه بنده دارم که بکند میدی خود مباشر عمل ذغال بود یعنی اداره کرده ام خود معادن ذغال را و تا این اواخر معقناً سالی سی هزار خوراک ذغال بظهران میآید برای مصارف عمومی و بطور تحقیق از روی آنقاطه نامه بیش از خرواری پنج هزار مصارف استخراج ندارد موافق این تقویم که حالا اجازه میدهم در پایان این نامه که شرکت بعد از ده سال میتواند بیشتر هم بفروشد یعنی یا وزارت فواید عامه هر طوری که قرار بدهد در صورتی که خرواری سی و پنجاه هزار بفروشد صد و پنجاه هزار تومان میتواند در همین شهر ذغال بفروشد از این صدر پنجاه هزار تومان پانزده هزار تومان مصارف معادن است که مال خودش است که باید برای کارخانه ذغال حمل بکند بقیه از این صد و پنجاه هزار تومان نود هزار تومان عایدات او خواهد بود که آن نود هزار تومان در واقع همان کرایه است که برای حمل ذغال است که با الاغ حمل میشود از قرار تخمین که شده است و این سصد هزار تومان که مخارج سیم نقاله خواهد شد هیچ تصور نمیکنم که برای یک مصارف سصد هزار تومان یک عایدات نود هزار تومان را تصویب کنیم در صورتیکه اینجا هم ذکر شده است که بعد از اینهم میتواند مجدداً تعیین نرخ بکند و ممکن است علاوه بر این قیمتی که ما تصدیق میکنیم بفروشد و اینکه ذکر شده که این امتیاز از خط معینی است ممکن است که از خطوط دیگر سائرین هم اجازه بگیرند باز چنان اطلاعاتی

باید در این معنی موافقت داشته باشند و هر جور مساعدتی که لازم است با شرکت داخله و تجارت داخله بفرمایند .

دارم لازم است توضیح بدهم که ذغال سنک این شهر فقط در لار است يك بنا دو نقطه دیگر هست که یکی در فرج زاد است که میگویند کشف شده است و ذغالش هنوز قابل استعمال نیست يك معدن دیگر هم در طرف فشدن که مرکز آنهم لار است و بیشتر این ذغالی که وارد تهران باید بشود از همین خط لار است در اینصورت باید بدانیم که تمام ذغال سنک تهران را در تحت این ماده قیمت معین قرار میدهند که هیچوقت آرزو نداشته باشیم کمتر از سه تومان و پنجها بیخبریم و شاید بیشتر هم بخیریم در صورتیکه اگر آن لفظ امتیاز برداشته شود و اجازه نوشته شود شاید يك کمیانی دیگری پیدا شود که سیمی بکشد در تهران امیدواری میدهم با آن ممدتهای بزرگی که بنده خودم شخصاً دیده‌ام و میدانم که رگهای خیلی فریب خوبی دارد بتوانیم ذغال را در این تهران خرواری بازنده قران بکمال خوبی و بکمال سهولت وارد کنیم لیکن شرطش اینست که بزودی اینکار بشود و تصور میکنم همهتقدم مساعدتی که شده است کافی خواهد بود که بتواند تمام ذغال آنطرف را با کمال آزادی بشهر حمل بکند .

افتخار الواعظین - با این ترتیبکه آقای معدن الدوله گفتند و حساب کردند فرمودند که این هر خرواری پنجها فقط اجرت استخراج دارد که بعد از کسب این سیم سی هزار خروار خوراک این شهر است و قیمتش فلان قدر و در سالی نود هزار تومان نفع دارد و در آخر فرمودند عماتریم ما خواهیم رسید بجائی که خروار بازنده هزار بخیریم ذغال را بنده نفهمیم آن خروار بازنده هزار را با چه حمل خواهند کرد که خرواری بازنده هزار خواهد شد این شرکت از آن محمولات دیگر که حمل میکنند ذغال را که جلوگیری نخواهد کرد اگر دیگری بیاورد و خرواری بازنده هزار بفرودد این شرکت نخواهد گفت چون من قرار داده‌ام سه تومان ونیم بفرودم شما حق ندارید بیاورید خرواری بازنده هزار بفرودید خیر چنین چیزی نیست و این يك قیمت استخراج دارد و يك مبلغی هم باید بدهد از سر معدن تا بریزد که اوشان باشد که با مال یا گاری حمل شود بعد در سال خود این کمیانی و این سیم شش هزار تومان مصارف و معارج اجزاء دارد و در سالی هم باید يك مبلغی از منافع و سرمایه شرکت استهلاک شود که در آخر پنجها سال بتواند بدولت واگذار کند از قراریکه در کمیسیون مذاکره شد و معاون وزارت فوائد عامه هم حضور داشتند از قراریکه بتعمین حساب کرده اند خرواری سه تومان با معارج و مصارف از برای کمیانی در اوایل امر خرج بر میآورد و خرواری پنجها برای شرکت قائمه منظور شده در حالیکه تمام مالیاتهای دولتی را هم باید بدهد و بهنهم گمان نفرمائید که این سه تومان و پنجها معین است بدون کم و زیاد خبر این حد اکثر است یعنی بیش از این نمیتواند بفرودد اما اگر چنانچه سیم نقاله را امتداد دادند و بازنده خوراک کارخانه در يك ماه ذغال حمل شد و در بازده ماه دیگر ذغال بشهر حمل نمود دیگران هم آوردند و بالصبیه از آن شد آن وقت کمیانی نمیگردد که من باینهمه تومان و پنجها بفرودم خیر

اینطور نیست این حد اکثر است و امروز هم آنچه نسبتاً قرار داده شده و امروز فروخته میشود از برای اهالی نصف قیمت است بجهت اینکه امروز ذغال خرواری هفت تومان است اگر وسایط حملیه و نقلیه دیگری از میدان دیگران تر وارد بکنند انحصار فروش ذغال که با کمیانی نیست انحصار کشیدن سیم در این حدود با شرکت است و بعد هم يك نکته مهمی آقای معین الرهاها فرمودند گویا آقایان کمتر توجه فرمودند بنده مجدداً یاد آوری میکنم این حد اکثر را که کمیسیون بشرکت واگذار کرد با بنده ملاحظه است که احتمال دادند تا سال اول و دوم وسیم شاید با اندازه خوراک کارخانه نتواند چندین وار کاند و ضرر بکند که بتواند چندین فرام بکند و از آن وارد بکند که قیمتند را هم بتواند بر قابت بفرودد و علی سبیل التحقیق تا چند سالی برای شرکت ضرر خواهد کرد برای اینکه نتواند جلو این را بگیرد آمدند گفتند که ما با شما يك كك و يك همراهی میکنیم که اگر از آن راه ضرر کردید از این راه نفعی ببرید که تجارت شما بگردد و بعد از ده سال هم هر پنجسال بیخ سال به تعیین وزارت فوائد عامه است که هر چه قرار دادند بفرودد .

رئیس - در اینماده مذاکره کافی است گفتند کافی است .

۶ فقره پیشنهاد شده است قرائت میشود (۷ طرف آقایان ابراهیم خان عبارت ذیل قرائت شد بنده پیشنهاد میکنم ماده ۶ لایحه شرکت سیم نقاله باین طریق نوشته شود .

ماده ۶ - نرخ ذغال سنک همه ساله در اول میزان بموافقت وزارت فوائد عامه با اداره شرکت تعیین خواهد شد (از طرف آقای حاج آقا عبارت ذیل قرائت شد بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۶ این طور نوشته شود شرکت مزبور بنباید ذغال را از هادله زیاد تر بفرودد و در مواقعی که قیمت عادلانه اختلافی پیدا شود تعیین با وزارت فوائد عامه است .

آقای میرزا ابراهیم خان - بنده حفظه نافع این شرکت را بر هر کسی لازم میدانم که ابقاء او را بخواهم و چو بنده میخواهم که از عهده تعهدات خود بر آید راضی نیستم که بیش از وقت تعیین قیمت بکند زیرا اتفاقات روزگار را کسی نمیتواند که چه پیش میآید ائنتست که بنده پیشنهاد میکنم که سه ساله يك موقعی معین شود که بتواند با وزارت فوائد عامه تعیین قیمت بنماید نه اینکه ما بیش از وقت يك نرخی را برای مال دیگری معین کنیم که اسباب زحمت شود .

رئیس - کمیسیون این پیشنهاد را قبول دارد **افتخار الواعظین** - این مذاکره در کمیسیون شد و کمیسیون بعد از مذاکرات رأی داده است و میتواند قبول بکند .

دکتر اسمعیل خان - اینجا يك نکته بسیار مهمی آقای معین الرهاها اظهار کردند گمان میکنم آقایان توجهی نفرمودند که از این قبیل کارهای بزرگ سایرین کرده اند پیش برده اند و خوب وقتیکه میخواهد یکی از بنده خود را تأسیس يك کارخانه بکند با او قبل از وقت قرار میکندارند که در سال بیست هزار تومان سی هزار تومان تا پنج سال ده سال باو مساعدت کند کمیسیون هم در این

موقع خواست يك مساعدتی با این شرکت بکند و دیده یکقدری سخت است که این طور مساعدتهای بزرگ را بکند این بود که خواست يك مساعدت غیر مستقیم بکنند که دولت و کمیسیون نفهمیده باشد که ذغال با سیم نقاله آوردن در این شهر ارزان تر نمیشود بله ارزان تر میشود با سیم نقاله وارد کرده گفتند ما این مساعدت غیر مستقیم را با شما میکنیم و آن مساعدت این بود که قیمت ذغال شما تازه سال ۳ تومان ونیم خواهد بود چون مساعدت بولی توانستیم با شما بکنیم و پس از ده سال باختیار خود باشد که که به بینم اوضاع امور معلى چیست ترقی و تنزل را بفهم آنوقت تعیین قیمت بکنیم و کمیانی مجبور است که از این قیمت بالاتر نرود مگر يك کمیانی دیگر آمد و يك سیمی کشید از نقطه دیگر برای ذغال بظهران مثل اینکه منحصراً نیست آن وقت کمیانی مجبور است برای پیشرفت تجارت خودش ارزان تر بفرودد و گمان میکنم و هیچ تردیدی نداشته باشد ولی در جزئیات که داخل میشویم قدری اشکال تراش میشود (پیش نهاد آقای حاج آقا مجدداً قرائت شد)

حاج آقا - بنده این پیشنهادی را که کردم تصور میکنم که در این هم ملاحظه حال ملت بنده هم ملاحظه حال کمیانی بواسطه اینکه مانیاتوانیم مساعدت غیر مستقیم بشرکت آنوقت عوم بدهند یعنی يك مالیات غیر مستیمی بگذاریم دولت اگر می خواهد مساعدت بکند خودش میدانند این نوع مساعدت را بنده متعلق نمی نامم ولی همین طور که بنده پیشنهاد کرده‌ام نرخ اجناس در هر موقع يك نرخ معینی دارد این نرخ اگر معلوم و معین باشد شرکت همان طور بفرودد دیگران اگر سه تومان ونیم است که میفرودد اگر کمتر است کمتر اگر زیاد است زیاد فرق نمیکند و اینکه فرمودند امروز ذغال هفت تومان است یاد میآورند که دو سال قبل ۲۰ قران بود غرض هر جور و هر مقدار عومی بود شرکت بفرودد اگر اختلافی پیدا شد در نرخ آن وقت وزارت فوائد عامه يك نرخ را معین کند که در آن موقع بفرودد

رئیس - رأی میگیریم بپیشنهاد آقای حاج آقا آقایان که قابل توجه میدانند قیام نمایند (اغلب قیام نکرد)

رئیس - قابل توجه نشد رأی میگیریم باصل ماده ۶ آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با کثرت تصویب شد يك ربع نفس است .

(در اینموقع نفس شد بعد از نفس مجدداً مجلس تشکیل شد و ماده هفت بمبارت ذیل قرائت شد .

ماده ۷ - این شرکت مجاز است بملاوه ذغال هر گونه اجناس حتی نفوس را با سیم نقاله نقلی که سیم کشیده میشود حمل و نقل نماید و از کلیه عایدات مطابق دفاتر شرکت ده يك بدولت خواهد پرداخت .

افتخار الواعظین - بجای کله نفوس مسافر نوشته شود

هشمردی - بنده اصلاحی است پیشنهاد

می کنم و بعقیده بنده چون اصلاح است خوب است مخیر هم قبول بکنند و اما توضیحی را عرض کنم بنده این ماده را اینطور پیشنهاد کردم و شرکت مجاز است بملاوه از ذغال سنک اجناس دیگر و نفوس دیگر این لفظ حتی را نمیخواهد زیرا جایش اینجا نیست و جمله با سیم نقاله حمل و نقل باید از نقطه بنقطه که سیم کشیده لازم نیست ناچار شرکت با سیم نقاله حمل و نقل بنماید و با آنجا بهم که سیم کشیده است میرسد پیشنهاد بنده اینست که شرکت بملاوه ذغال اجناس دیگر و نفوس را حمل و نقل نماید الی آخر ماده .

لواء الدوله - عرض کنم ما باید این شرکت و شرکاء يك امیدواری بدهیم که بعدها تجار داخله رغبت بکنند و بیایند پولهای خودشان را بمصرف کارخانجات بیندازند و نه مثل سابق که بدون ملاحظه وزراء حالا که مشروطه شده است غرض نمیشود بلند آرزو معدوم بکنیم که بترسد و پیش نیاید اما در خصوص اینکه شرکت مجاز است حتی نفوس این به اندازه بنظر بنده مربوط نیست اشخاص بهتر است .

رئیس - پس شما که مخالف بودید .

لواء الدوله - يك كلكه بیشتر نبود .

رئیس - این برای مخالفت بس است .

آقا میرزا یانوس - بعضی مواد است که در اول اجازه نوشته شده است ولی منظور نویسنده گمان میکنم که انحصار است یکی از آنماده ۶ بود که گذشت و بنده فرصت نکردم عرض خودم را آنجا بکنم یکی هم همین ماده معتقد است که نوشته شده است از کلیه عایدات شرکت ده يك باید بدولت بدهد و این از آن نظر گویا که این امتیاز باشد در صورتی که مجلس تصویب بکند آنوقت گمان نمیکنم که دولت حق گرفتن این وجه را از شرکت داشته باشد بنده میخواستم این پیشنهاد را برای اطلاع خاطر نمایندگان عرض کنم اگر این مسئله را منظور دارید که اجازه نامه باشد این وجه را نباید گرفت و اگر مقصود امتیاز است که این وجه کم است .

حاج آقا - بنده با وجود اینکه این شرکت اجازه گرفته است و اجازه میدانم و اجازه تصویب میکنم معذراً منافی میدانم که این ده يك از عایدات بدولت داده شود بواسطه اینکه با مصارف اجزاء هیچ منافاتی نمی بینم بواسطه اینکه اگر ما بگفتیم که این سیم نقاله مالیات میدهد هیچ منافاتی نمی بینم این منتهی را بواسطه اینکه اگر به بینیم که دولت اجازه کشیدن این سیم نقاله را داده است و ضمناً البته دولت این اجازه را داده است که اسباب تسهیل کارخانه باشد از حیث ذغال و چیزهایی که لوازم این کارخانه است که سهولت برای شرکت فراهم میآید و در آن منافع خارجی البته دولت حق این را دارد که بعد از همه آن مساعدت ده يك را بگیرد و منافاتی هم ندارد و بنده از این جهت این ماده را با آن لفظ اجازه گنوده است منافی میدانم و صحیح است .

آقای محمد - بنده در اساس این ماده مخالفتی ندارم بسته برای مجلس شورای ملی است نهایت در خود این ماده يك نوع تناقضی هست او را عرض میکنم که رفع شود در ماده چهارم میگوید هر مقدار ذغال برای مصرف کارخانه و اداره قند سازی که بزرگ

لازم باشد پس از تعیین وزارت فوائد عامه از هر گونه مالیات و عوارض دولتی در طرف مدت مزبور معاف است و اینجا هم میگویید این شرکت مجاز است بملاوه ذغال سنک هر گونه اجناس حتی نفوس (و آن کیفیت هم که آقای هشمردی فرمودند صحیح است) با سیم نقاله حمل و نقل بکند و از کلیه عایدات ده يك بدولت خواهد داد چون اسم ذغال را آنجا نبرده است و معین کرده است و از برای مصارف کارخانه است اینجا متناقض میشود بنده این تأور عرض میکنم و پیشنهاد میکنم از کلیه عایدات با استثناء آنچه در ماده ۴ نوشته شده است مطابق دفاتر شرکت بدولت خواهد داد .

افتخار الواعظین - اولاً با آقای حاجی آقا عرض میکنم که این اجازه نیست امتیاز است و اگر اجازه باشد کمیانی حاضر نیست برای کشیدن سیم نقاله وقتی حاضر است که امتیاز باشد و اما با آقای آقامحمد عرض میکنم اینجا سه ماده است و در هر يك يك مطلب علیحده قید شده است در ماده ۴ میگویید هر مقدار ذغال از برای مصرف کارخانه قند سازی حمل شود آن از مالیات معاف خواهد بود ماده ۵ میگویید که این شرکت هر قدر ذغال برای فروش شهر حمل بنماید اواز مالیاتی که امروز هست و بعد از این مجلس شورای ملی وضع بکند شرکت خواهد داشت یعنی باید مثل سایرین کارسازی نماید و این ماده هم میگویید که این کمیانی حق دارد که سایر اجناس و مسافر هم حمل بکنند و از سایر اجناس و مسافر هر نوع عایداتی که حاصل نموده بدهد يك او را مطابق دفاتر بدولت بپردازد اینجا هیچ راجع بنخال سنک نیست و از سایر اجناس است .

رئیس - در این ماده گویا مذاکرات کافیست دو فقره اصلاح پیشنهاد شده است قرائت میشود (از طرف هشمردی عبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۷ چنین اصلاح بشود - شرکت مجاز است بملاوه ذغال سنک اجناس دیگر و نفوس را با سیم نقاله الی آخر .

رئیس - این اصلاح را قبول دارید ؟

افتخار الواعظین - بله باید بدلیل نفوس مسافر قبول دارم (از طرف آقای میرزا یانوس عبارت ذیل قرائت شد) بنده پیشنهاد میکنم که ماده ۷ چنین نوشته شود این شرکت مجاز است بملاوه ذغال هر گونه اجناس و نفوس را با سیم نقاله حمل و نقل نماید **رئیس** - توضیحی اگر دارید بفرمائید ؟

آقای میرزا یانوس - آقای حاج آقا در جواب بنده فرمودند که هیچ مخالفتی نمیبینم در این ماده که این اجازه نامه باشد و ده يك از کلیه عایدات او بدولت داده شود بنده عرض میکنم که اگر قیام واقع است این يك تعمیم فوق العاده است که بشرکت میشود که ده يك بدولت بدهد در صورتیکه اجازه نامه باشد که دیگری هم حق داشته باشد که بکشد در آن خطبیکه این شرکت هم کشیده است و باید يك ضرر و مصارف فوق العاده در نظر داشته باشد برای این که يك شرکت دیگری در مقابل او خواهد آمد و در این صورت صحیح نیست که از او چیزی دولت بگیرد یعنی با آن همراهی که مجلس باین جور کارها دارد مخالف است در صورتیکه امتیاز است عرض کردم که صدی ده کم است و اگر

مجلس قیام واقع میخواد که این را امتیاز نکند و اجازه باشد تصور میکنم رأی دادن پیشنهاد بنده صواب باشد .

رئیس - رأی میگیریم بپیشنهاد آقایان با این قیام کردند)

رئیس - قابل توجه نشد (پیشنهاد حاج سید ابراهیم بمبارت ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که این عبارت بدان لفظ عایدات زیاد شود که از حمل و نقل اجناس و اشخاص عاید شرکت میشود الی آخر .

حاج سید ابراهیم - بنده در آخر ماده نوشته ام بعد از لفظ کلیه عایدات چون از این عبارت چنین فهمیده میشود که از مطلق عایدات و حال اینکه مراد از حاصل عایدات حمل و نقل غیر از ذغال است توضیحاً این را خواستم عرض کنم که واضح باشد همانطور که مضمیر محترم فرمودند .

هشمردی - مقصود کمیسیون هم همین بوده است **رئیس** - پس ماده هفتم با این اصلاحات که قبول شد قرائت میشود (بمبارت ذیل قرائت شد)

ماده ۷ - شرکت مجاز است بملاوه ذغال سنک اجناس دیگر و مسافر را با سیم نقاله حمل و نقل نماید و نیز از کلیه عایدات که از حمل و نقل اجناس عاید شرکت میشود مطابق دفاتر شرکت ده يك باید بدولت پرداخت شود .

رئیس - رأی میگیریم بنده ۷ که قرائت شد آقایانی که تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با کثرت تصویب شد ماده ۸ قرائت میشود (بمبارت ذیل قرائت شد)

ماده ۸ - هر گونه لوازم سیم نقاله و لوازم استخراج ذغال از معین راجع باین امتیاز از خارجه وارد بشود با اطلاع وزارت فوائد عامه از حقوق گمرکی معاف خواهد بود .

حاج وکیل الرعایا - البته آقایان در نظر دارند که مخالفت بنده برای اینست که دولت يك مراعات دیگری بعد از آنکه در اینجا هر چه کرده است باز بکند مخالفت بنده در اینجا فقط برای اینست که میخواهم گمرک دولت برای این جور چیزها دفاتر بتانی بشود بنده خیلی حاضرترم که دولت در یکی از این موارد جای بدهد يك چیز دیگری قدر پول گمرک از لوازمات سیم کشی تا اینکه آن چیزی که تقریباً گمرک کمی دارد میشود معاف کنیم حتی چیزهایی که مخصوص دولت است که از خارجه وارد میشود بنده عقیده ام اینست که دولت گمرک او را در سرحد بدهد و او اینک دوباره در مرکز پس بگیرد و اگر هم دولت بخواهد تخفیفی بدهد واقع ضرر بدانند و اکثریت مملکت لازم بدانند باز بنده لازم می دانم که این گمرک را در محل خودش بپردازند که گمرک با حکام مجانی چیزی را از سرحد بی گمرک نگذارند حالا آقایان بسنجند و ببینند اگر بنده در عرض خودم معتم که تصویب کنند و این يك ضرر زیادی را برای کمیانی ندارد زیرا آنجا خیلی مراعات بپا و شده است شما باحوال امروزه مملکت نگاه بکنید و ده سال دیگر خواهید دید که چقدر ملاحظه از این شرکت شده که امروز نمیتوانیم معین بکنیم بعد معلوم خواهد شد و بنده خواهش میکنم